[Контрольный экземпляр]

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера дензʼ • ЕРА, 24 июль, 1975 шу. • № 88 (5159). • Мах 2 кеп.

ПЯТИЛЕТКА КХОАЧАШЪЯРА—ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ!

ПХЕ ШЕРА ПЛАН— ДИЪ ШЕРА

Боккха толам баьккхаб дулха доахан кхоабача «Алханчуртский» совхоза кхоалагIча отделене хьайбаш леладераша. 1975-гIа шу тIаккхоачаш шоаш кхоабаш долча хьайбашта дулх тIаккхетийтара йола пхе шера план кхоачашъяьй цар: планагIа пхе шера 16700 центнер дулх тIаккхетийта дезача 18842 центнер дулх тIаккхийттад, вешта аьлча, 113 процент кхоачашъяьй пхе шера план. Юкъера лаьрхIача пхе шера планагIа хIара шера 3340 центнер дулх тIаккхетийта дезар, хIаьта тIаккхийттар 3768 центнер я. Дулха 1 центнерага дIадахийта дезар 1971 шера планагIа 78 сом 20 кепиг дар, дIадахийтар 64 сом 51 кепиг мара дац, кходаьд 13 сом 69 кепиг. 1972 шера план 92 сом 80 кепиг, дIадахийтар 104 сом 80 кепиг, 1973 шера план 87 сом 15 кепиг, дIадахийтар 64 сом 28 кепиг. ДIадахача шера 27 сом 60 кепиг кходир хIара центнера. Диъ шера 1 центнерага дIадаха дезар юкъера лаьрхIача 92 сом 05 кепиг долча, дIадахар 81 сом 62 кепиг да. ХIара центнер дулхага дIадаха дезачох 10 сом 30 кепиг кходаьд. Деррига а цу диъ шера кходаьд 328307 сом. Деннен бийсанен планагIа тIаккхетийта лаьрхIар 450 грамм йолаш, тIаккхийттай 475 грамм. Из боаккха толам ба! Цул совгIа, белгалдаккха дезаш да, отделене шоаш Iалашдаьча доакъарцеи ялатацеи уж хьайбаш кхабар. Хьайбаш леладераша а, доакъар кийчдераша а, ялаташ леладераша а хьинаре дакъа лаьцад отделене керттера декхар — дулха хьайбаш кхабар толамца чакхдаккхара. Дукххача дикача къахьегамхой цIераш яха йиш я укхаза. Уж ба Кононенко Мария, Лащенко Екатерина, Ткачук Татьяна, Волкова Мария, Бурсарова Тамара, Новикова Валентина, Федотова Екатерина, Яковлева Лида. Цар хьанала къахьегам массайттаза маьхеча совгIаташца, баркалашца, паччахьалкхен медалашца белгалбаьхаб. Отделене ялаташ леладераша диъ шера юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара планагIа 18 центнер яккха езача 22 центнер яьккхай, вешта аьлча, план 123 процент кхоачашъяьй.

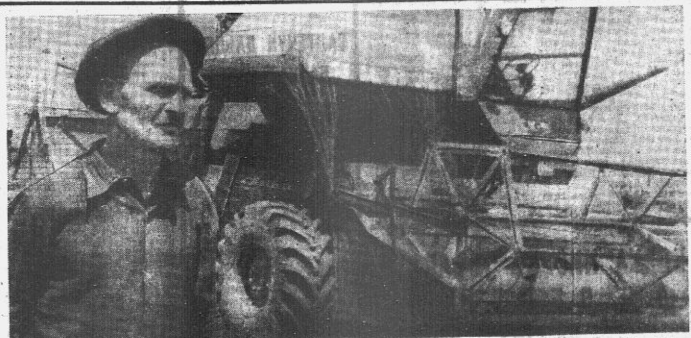
«Знак Почета» яха орден лелаеча коммуниста Гулиев Мовле комсомольско-кагирхой звенос дика къахьийгад 9-ча пятилетка шерашка. ДIадахача 1974 шера социалистически яхье толам баккхарах ВЛКСМ ЦК карара-кара тела цIе вымпел еннай цу звенона. Укх шера 200 гектар хьажкIаш кхееш я из звено. ХьажкIашта эшаш мел дола балхаш ханнахьа чакхдаьхад цар. ХьажкIаш хьагучох, дика хургйолаш я.

Хьанала къахьегаш ба отделенера механизатораш Хамхоев Идрис, къона коммунист Ткачук Виктор, Кононенко Иван, Гулиев Висангири. Отделенера болхлой тайп-тайпарча къамах бола нах ба: гIалгIай, эрсий, хIирий, украинцаш. Цхьа дезал санна барттайна къахьегаш ба уж берригаш а. Из барти доттагIали вIашкаувзаш, 9-ча пятилетка декхараш кхоачашде болхлой оарцагIа боахаш я отделенера цехови парторганизаци. Парторганизаце секретарь ва дукха балха зеденнараш дола отделене зоотехник Льянов Хьусен.

Парте XXIV съезда а, КПСС ЦК Пленумий а соцамех коммунисташи беррига болхлойи дIаккхетабу отделене кулгалхоша. Отделене управляющи ва Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тIем тIа дакъалаьца Цечоев Махьмад-Гири. Шоай да санна лоархI из отделенерча болхлоша. Шийн балхах дика кхеташ ва отделене механик вола Ажигов Хьажмурад. Юрта боахама техниках цхьаккха а машина яц из ца кхеташ, цунна тове а дIалалла а ца ховш. Берригаш а шо-шоай моттиге хилар, болхлоша а кулгалхоша а шо-шоай декхараш дика кхетадеши ханнахьа кхоачашдеши хилар, кхетама болх дика вIашт тIехьбаьккха дIабахьар а па отделене баьккхача толама керттера бахьанаш.

ХIана тIайоагIача пятилетка чотах болх беш, парте XXV-ча съезда сийленца накъабахара еррига уйлаш тIаерзаяьй доахан кхоабача «Алханчуртский» совхоза кхоалагIча отделене къахьегамхоша.

И. БАРАХОЕВ.

Ялат чуийца боалаш латт

Тахан-кхоана яхар санна ка бола ялаташ чуийца боал Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхозе. Хьувкъам чуэца болабенча денз социалистически яхье хьалха латташ хьавоагIа къаьна комбайнер Мулатов Юсуп. Массарел тIех толамаш даха цун вIаштIехьдоалийт дукххача шерашка къахьегарах хьаIайнача балха опыто. ХIаьта механизаторалла по болх бу 30 шу совгIа ха я.

Цу шерашка чот яь варгвоацаш дукха ялат чуийцад комбайнера Мулатов Юсупа. КарагIдийнна дика гIулакхаш белгал а доахаш вай правительствас цунна еннай Къахьегама Цlеча Байракха ордеи, медалаш, хIаьта соахка хьинаре болх барах — «1974 шера социалистически яхье котваьнар»-яха значок.

Даьхено, халкъо шийна даьсий доа ца деш къахьега гIерташ хьавоагIа из укх шера а. НормагIа 10 гектар йолча, хIара дийнахьа шийн комбайнаца цо чуэц 18—20 гектара тIара ялат. Цун къахьегам белгалбаьхаб карара-кара тела цIе вымпелаш, ахчан премеш яларца. ХIанз ше доаха къахьегама толамаш КПСС XXV-гIча съезда хетаду къаьнача комбайнера Мулатов Юсупа.

СУРТА ТIА: «Лермонтовский» совхоза дикагIвола комбайнер Мулатов Юсуп.

И. ПЛИЕВА сурт.

Мишта лел ялат дIалулга

ДукхагIйолча районашка хьаккхаи аьрдаи баьннаб ка бола ялаташ. ХIанз хьатташка Iайна ялат цIен а даь докъа а даь Даьхен амбарашка сихха чутасса деза.

Таханарча I денга массарел дукхагIа ялат дIачуденнад Сунженски района боахамаша — 12549 тонн, е планагIа 74 процент, Надтеречни районо — 9762 тонн, е 63 процент, урус-мартановцаша — 5736 тонн, е 85 процент, Гудермесски районо — 4850 тонн, е 78 процент, шелковчанаша—4746 тонн, е 119 процент, шаьлахоша — 3910 тонн, е 40 процент, Ачхой-Мартановски района боахамаша — 3676 тонн, е 103 процент.

Ялат дIачудалара тIехьаюс Грозненски район. Цо 16 процент мара кхоачашъяьяц план. Малгобекски районо — 33, Наурски районо — 19 процент.

БIарча хьанийцача республико 51 процент кхоачашъяьй ялат дIачудалара план. 23-гIа июль тIаккхоачаш колхозашеи совхозашеи Даьхен амбарашка чутессад 55883 тонн ялат.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

ИйслагIча пятилетка тIехьарча шера плани пхе шера задании ханал хьалха кхоачаш а еш, КПСС XXV съезда сийленца накъабахара доккхий социалистически декхараш тIаийцад Грозненски швейни производственни объединене хIамаш тегараша. Уж толамца кхоачашдергхилар къьгга хьахьокх хьинар айденна къахьегача цар довхача толамаша. Валовни товарни продукци арахецара ворхI бетта план 11 июле кхоачашъяьй объединене коллективо. Ер бутт бовлехьа планагIа лаьрхIачул совгIа цо арахецаргья цхьа миллиони 400 эзари сома маьха товарни продукци.

Къаьстта дика къа а хьегаш социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я Гисейко Лидия Ивановна, Качаров Эдуард Сергеевич, Бачигаева Лидия Васильевна, Ковалева Антонина Ильинична, кхыбараш керте латтача цехий коллективаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЛЕДАРА ЛЕЛ КХАШКАРА БАЛХАШ

ХIанз Назрановски районе деррига боахамашка дIадолаьд гуpахьа-дийна ялат чуэцилга. Боахамашка йолаш йолча техникал совгIа укхаза ялат чуэцача новкъостала баьхка Грозненски, Надтеречни, Сунженски, Наурски районашкара комбайнераш ба.

Ялат мишта чуэц, техниках мишта пайда эц хьожаш цхьа долча боахамашка хилар тхо.

Iуйренна 9 сахьат даьнна хаяр «Назрановский» совхоза Аьлтий-Юртаоча отделене № 3 йолча бригаде тхо долаш. 108 гектара тIара мукх чуийцабар. Цу кхай тIара ча дIаэзалар. Кхаь агрегато оахам де доладаьдар. Оахам мишта даьд хьажар тхо. Агротехнико дIадехкача тайпара дацар. Хьагучох дукхагIа яхара тIалатт тракторнстий уйла. Ца оахаш юкъейита йовкъаш я. Ялат хьекхачул тIехьагIа юхе йиса юкъаш лаьтта кIал яханза урагIа ягIа.

— Хьажа кхоавьван со. — йоах бригадира Гаднев Бекхана, — къонабарий наставниках, опыт йолча трактористах Мальцев Дмитрех тийша дитадар аз из гIулакх. Лоацача хана аз тоаде хьожаргда тхо.

Бригада доалахьа ворхI гусеничи трактор я, царех кхоъ мара оахам деш яц. Шиъ техуходах латт, вокх шиннеца кхыдола балхаш ду. Укх шера 400 гектар аха езаш я, хIаьта тхо хиннача хана 30 гектар мара ахаяцар.

Чуийцача кхана юхе 170 гектар мукх ба чуэцанза. Сов кхаьча фийгаш Iо а легаш латт мукх. Из чу хIана эцац, аьнна оаха даьча хаттара тхона жоп делар:

— Тха бригаде кхы а 110 гектар кIа да. — йоах бригадира, — чуийца хила деза дукха ха яр из. Ши кIира хьалха денз аз кулгалхошка дIахайтад из гIулакх. цкъабакъда хIанз а цу участкашка комбайнаш яхкийтац.

Шеко яц ханнахьа ялат чу ца эцафах совхозо дукха ялат доадергхилара.

Белгалдаккха деза, гуpахьа дийнача ялатах кхаш мукъа даларга хьежжа цу бригаде 119 гектара тIа шоалагIа юв горох мукх дIабийна хилар. Поеснодборщикаца пачкаш еш 40 тонн ча кийчдаьд. Из кхы а кийчдеш да.

Йоккха опыт йолча бригадира Беков Махьмад-Гире кулгалдеча коллективо чуэца безаш хинна 430 гектар мукх чуийцаб. Чуэцанза 400 гектар гаогга кIа да.

— Селхан баьккхаб тхона новкъостала Надтеречни районна «Братский» совхозереи Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхозереи комбайнераш, — йоах отделене управляюще Мальсагов МаIиса.

Тхона тIехьагIа гучадаьнначох бригаде болх беш йолча 3 комбайнах шиъ еха лаьттай. Ялат хьаувзача шнека витокаш сетта сеца латт цаI, вож кенаш хьаччувзача шнека подшипник еха латт. Кулгалхоша оарц даьккхар моттий шоана? Из халахете а, тхона ходалаьзар. Из подшипник корайоагIаш яц йоах.

Комбайнаш 140 гектар йолча кхай тIа болх беш яр. 10 сахьат даьннача хана 10 гектар мара чуийцаяцар. Ялат мишта чуийцад хьож тхо. Комбайнаш тIехьаьннача дукхагIйолча даькъ тIа нормагIа 10—12 сантиметр мара хила ца дезача юхейисача юкхай лакхал 20—22 сантиметр дар. ХIаьта ховш ма дий укх шера йоккъал отташ хьайбашта доакъар кийчде хала хургхилар.

Цхьайолча участкай хIара квадратни метра тIара итт-итт ка лохьабир оаха. Из бахьан долаш цхьа тонн ялат дайна Iергдац.

— Из хиланза даргдоаца хIама да. — йоах отделене агронома. — Ялат чуийца даьлча нах воа а баьха хьагулдергда оаха канаш.

Ялат чуийцача кхашка чан токхораш латт. Уж кха йисте хьаэзаяц. Цо хьахьокх ялат чуэцараш оахам даран юкъе йоккха юкъ йолийтилга. ШозлагIа ювча культурех цаI гектар дIайийнаш ухказа.

Цу совхоза Наьсар-Кертерча отделене делкъа хана кхаьчар тхо. ВорхI комбайн яр кхашка. Шиъ ремонт е езаш яр. Чуэца езача 283 гектарах чуийцар 31 гектар яр. ШоалагIа юв культураш дIае 100 гектар аьха хила езаш яр. Тхо хиннача хана цхьаккха гектар аьхаяцар. Ийс гектар йолча кхай тIа ворхI комбайн хьувзаз. хIаьта 127 гектар йола мукх кхаьча фийгаш Iолегаш латтар.

Групповой метод дика-м я, нагахьа санна овсарле лакха йолаш комбайнашка болх байтаи хилча. Болх леттIа вIаштIехь ца баккхарах дийнахьа нормагIа 11,5 гектар хьакха езача цхьаи комбайна овсарле 6—8 гектар мара хиланзар.

— Кхашкара ча дIа а озаш оахам хIана дац оаш? — аьнна даьча хаттара отделене управляюще Бекмурзиев Къурейшас йоах:

— Кхоана ча вIашкаова а, оахам де а, культураш дIае а дезалургда тхо.

Тхо хьожаш хиннача дийнахьа болх беш яцар отделене ворхI гусеничи трактор.

Центральни хьатта а хилар тхо. Кердача хьувкъама ялат цIендерга дика вIаштIехьдаьккхад укхаза. Шин сменагIа болх бу ялат цIендеча машинаша.

«Назрановский» совхозаца яхь лелаеча «Экажевский» совхозе хилар тхо. 10 июле ялат чуэца доладаьд укхаза. 1760 гектар чуэца езача 595 гектар кIа чуийцад.

Шоай 30 комбайни, 3 жаткеи, новкъостала баьхкарий 13 комбайни я укхаза болх беш. Чах мукъаяьккхай 300 гектар, хIаьта аьхар еррига 150 гектар я. Дика хьокхамаш доах комбайнера Х. Нальгиева.

Кхай тIа тхона нийсвелар совхоза керттера агроном Парщоев ШахIид Рашидович. Массаза совгIат деннад оаш аьнна хаттар дича, цо жоп делар:

— Оаха цхьаннена а совгIат деннадац. хIана аьлча, дукхагIа хьакха гIерташ ялат доаду комбайнераша.

Тамашийна жоп да керттерча специалиста дур.

Ала деза, моральни материальни стимулированн елга укхаза теркал ца деш дИталга. Цудухьа 10 дийнахьа 20 комбайно 525 гектар мара хьаккхац.

Ялат чуийцача кхашкара ча вIашкаозара болх ледара бу. Тхо хьожаш хиннача дийнахьа троссови волокушаш тIехьа йолаш цаI трактор яцар кхай тIа. 25 гусеничи тракторах оахам деш ворхI мара яцар, вожаш тракторнсташ боацаш латт.

№ 1 йолча бригаде леттIа дац оахам. Агротехнически бокъонаш телхаю. Дукха йоакъаш ют.

Яхь лелаеча цу шин совхозе балха итогаш мишта ю, хьалха латта опыт мишта дIайовзийт?

Боахамий центральни усадьбашка тIеххьарча хана хьокхамий Доскаш тIа даь йоазонаш ялат чуэца доладале даь да. Тхо хиннача бригадашка вIалла йоазонаш даьлац цар тIа. «Къахьегама листокаш», «Молнеш» арахецац. Тlеххьарча хана къахьегама сийлен байракх малагIча механизатора сийна айяьй ховш са вац.

Наурски района «Красное знамя» яхача колхозерча комбайнера Кушнарев Николай Петровича ханзар хьалхарча дийнахьа ше мел горох хьаькхай. Иштта мара шоаш мел болх баьб хац ялат чуэцача комбайнераштa.

Цо къаьгта хьахьокх балха учет ца лелаелга, социалистически яхь ца лелаелга, совгIаташ ца делга.

Б. БЕКБОТОВ,
Назрановски райисполкома юрта боахама производственни управлене керттера агроном.

А. САГОВ
тха собкор.

Адамленна хьашт дола гIулакх

ЦЕЦВОАККХА ЭКСПЕРИМЕНТ

Тахан вайга доккха дика кхаьчад. Шийн чоалханен халени никъ а баь космосера цIакхаьчай «Союз-19» яхача советски космически кема экипаж. Деррига дунен адамаша санна, Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша а, цу массеха дийнахьа хан-ханнахьа летайора телевизора экранаш — космосера еча репортажага хьажа хIаранена ловра. IуйрIйна газет хьаделлаше а эгара хьалха орбитера хоамаш лехар вай.

Тахан адамлен историе чухь дунен халкъашта юкъерча советски американски космонавташа духхьашха цхьанна еш йолча туррпалерча космически эксперимента лоархIамера дакъа чакхдаьлча вай ала йиш йолаш да, цунах космос карарзаяра, цун кIайленаш таккара дIахьалхашка баьккха гIа хинна ца Iеш вай лаьттан тIа кхоккам кIаьдбара дунен халкъашта юкъера машар чIоагIбара тIехьа вай Коммунистически партен новкъост Л. И. Брежнев керте латтача цун Политбюроси кIаьд ца луш чакхйоахача машара Программа керда толам хилар а.

И. ОЗДОЕВ,
историе, меттеи литератураи Нохч-ГIалгIай Iилматохкама институтa сектора заведующи, филологически Iилмай кандидат.

Сигала баьккха керда гIа

Космос карарзаяра историе чухь кхы цхьаькха а керда оагIув хьайийлай «Союз-19» яха советски «Аполлон» яха американски шиъ космически кема сигала урагIа дахийтарен уж вIашц дувзаденначул тIехьагIа цар экипажаша вIашц дагардар дика кхетадеш цхьана болх барцен аьча эксперименто. Цо тешал ду лаьтта меттел космос карарзаеча а доттагIал тIехь дахеи болх беи вай шин халкъана могаргдолга а тIема а доацаш машара гIулакха цхьана къахьега вай йиш йолга а. Из иштта хилар белгалдаьккхар сигала ши кема вIашц дувзаденнача хана советски космонавташкеи американски астронавташкеи КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева дахьийтача моаршал тIа.

Вай советски Iилмахошта, конструкторашта, болхлошта карагIбаьннача цу Iальмате боккхача толамах доккхал а деш, цунах курал а еш къахьега дог доагIа тха. ХIанз ялат чуэцаш ва сои са новкъостийи. Укх деношка деррига ялат цIендаь чуийца даккхарца гIадъюгаргья оаха вай хьамсара Даьхе.

Ю. ХАМХОЕВ,
Назрановски совхоз-техникума комбайнер.

Боккха кхаъ хилар

Боккха кхаъ хилар сона а сона балхa болча завода № 9 йолча цеха контрольно-измерительни приборий (КИП) прибористашта, слесарашта а вай космонавташ А. А. Леонови В. Н. Кубасови американски астронавташи маьоша лаьтта боссарах. Цар космически полет йолаелча гIоне цIаккха лаьгI ца луча теркамца со а са новкъостий а цар полетах лаьца яздаь дола цхьа тоаш ца гувладолийташ телевизионни передачашка боккхача сакъердамца хьежаш, радиога ладувгIаш хилар. Эггара хьалхара дунен халкъашта юкъера из космически полет толамца чаккхьялар вай техника, Iилма толам хинна ца Iеш парте дIахьоча машара политика толам лоархI оаха. Кхы дIахо а вай Даьхен толамаш совдувлийтаро тхоашка доагIача дакъа аз, са новкъосташа кхы тIа а тхоай низ, хьинар ца кходеш къахьега дош ду.

В. РЖЕВСКАЯ,
В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ № 9 йолча КИП цеха прибористт. РСФСР Лакхехьарча Совета депутат.

КПСС Центральни Комитетага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага

«Союз-19», «Аполлон» яха космически кемаш историе чухь эггара хьалха дунен халкъашта юкъера цхьана полет яра кийчо еча а чакхйоаккхача а дакъа лаьцача оаха. Iилмахоша, конструктораша, инженераша, техникаша, болхлошеи космонавташеи КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиумаи СССР Министрий Советаи дег тIара баркал оал тха коллективаши организацейи балха чIоагIа йоакхо ярах, дег тIера моаршал хоатташ а къоабал деш а аьннача дешаех.

Тхо дегаш гIоздаьнна да мишарен дунен халкъашта юкъера кхоккам кIаьдбарен политика тIера ца боалаш дерагIен дIахьоча хьамсарча Коммунистически парте, правительстваи новкъоста Леонид Ильич Брежнева шен тха къахьегама боккха мах барах. Космосе кемаш вIашц дувзар керттера Iилма-технически проблемаш къоастаеча советски американски халкъий низаш вIашагIтоха йиш хилара дола къаьгган тешавеши дола масел а да дерригача адамлен хьаштакъта гIулакх деш а да.

Тайп-тайпарча континентий космически кемаша исторически цхьана никъ баро космосе деригача мехкаша цхьана къахьегара керда наькъаш хьабел.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиумаи Советски правительстваи тешам бу оаха космически сигаленна дIахо тохкам баран карарзаяран Даьхен беххтоккаме задеш кхоачашъяра дIахо йодача хана а тхоаш ца кходеш оаха къахьегаргхилара.

СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛА СССР ЛЕТЧИКА-КОСМОНАВТА нов. В. Н. КУБАСОВНА ЛЕНИНА ОРДЕНИ «ДОШО СЕДКЪА» ШОЛЛАГIА МЕДАЛИ ЯЛАРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

«Союз-19» яхача советски космически кема тIа США «Аполлон» яхача кемаца цхьана космически никъ толаме барахи из беча хана къонахчали турпалали гойтарахи **Ленина** ордени **«Дошо Седкъа»** шоллагIа медали лойла Советски Союза Турпала СССР летчика-космонавта **Кубасов** Валерий Николаевича.

Советски Союза Турпала нов. В. Н. Кубасова денале гIулакх белгалдоаккхаш турпал ваьча моттиге бронзови бюст оттайойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1975 шу, 22 июль.

СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛА СССР ЛЕТЧИКА-КОСМОНАВТА нов А. А. ЛЕОНОВНА ЛЕНИНА ОРДЕНИ «ДОШО СЕДКЪА» ШОЛЛАГIА МЕДАЛИ ЯЛАРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

«Союз-19» яхача советски космически кема тIа США «Аполлон» яхача кемаца цхьана космически никъ толаме барахи из беча хана къонахчали турпалали гойтарахи **Ленина** ордени **«Дошо Седкъа»** шоллагIа медали лойла Советски Союза Турпала СССР летчика-космонавта **Леонов** Алексей Архиповича.

Советски Союза Турпала нов. А. А. Леонова денале гIулакх белгалдоаккхаш турпал ваьча моттиге бронзови бюст оттайойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1975 шу, 22 июль.

СССР ЛЕТЧИКА-КОСМОНАВТА А. А. ЛЕОНОВНА АВИАЦЕ ИНАРАЛ-МАЙОРА ВОИНСКИ ЦIИ ЯЛАРАХ

СССР Министрий Советэ соцам баьб Леонов Алексей Архиповича авиаце инарал-майора воински цIи яла.

«Салют-4»: шоллагIа экспедици чакхйоалаш

НИКЪ БАРА УПРАВЛЕНЕ ЦЕНТР, 22 июль. (ТАСС). «Салют-4» яха орбитальни Iилман станце московски ха кхо сахьат доалаш Лаьттан гонахьа 3279-за го баьккхаб, царех 900 — шоллагIча экспедице экипаж тIайолаш 59 дийнахьа космонавташа Климук Петреи Севастьянов Виталеи кхоачашъю Iилма-технически тохкамаши эксперименташи яра йоккха программа.

Климук Петреи Севастьянов Виталеи дIадаха балха ди тахан Iуйрийна 4 сахьат даьлча чакхдаьлар. Программа тIа ма-яххара из ди керттерча даькъе хетадаь дар медицински эксперименташта. «Полином» яхача дуккха функциональни измерительни аппаратура гIонца космонавташа чакхъяьккхар дега-пхьаний система таххара цикл. Никъ бaь баьнначул тIехьагIа космонавташка малагIа хьал хургда хьажара духьа функциональни тохкамаш дир дукхагIа низ тIа а бохийташ велоэргометра тIа вакуумни костюмаш тIа а ювхаш. Экипажа шаккхе а члений цIий а даьккха пробоша консервировани йир тIехьагIа лаьтта лабораторе биохимически анализ ергйолаш.

Станце тIара аргIан балха ди тахан 11 сахьати 30 минути яьлча дIадоладелар.

КОСМИЧЕСКИ ВАХТА: ХЬАЛХАРА ИТОГАШ

«Союз-19», «Аполлон» яхача кемаша бу никъ буваара йолча Московски пресс-центрерча журналистий хьаьший болаш 22 июле хилар советски оагIонгахьара полета кулгалхо А. С. Елисеев, полета смении кулгалхо В. Д. Благов, никъ бара управлене советски Центрерча американски консультативни группа кулгалхо Чарльз Льюис. Цхьана йолча орбита тIарча космически вахта лоацца итогаш йир цар.

— Вай кхоачашдаьд де мел лийхIар. — белгалдир А. С. Елисеева. — реальни хьалашка гехкаб наькъий управлене шин центра болх. Тахан а тIехьа кхетадеш да лаьтта тайп-тайпарча моттигашка ухкача центрашкара космически рейсашта геттара нийса кулгалде йиш йолга.

Управлене советски Центра балхеи «Союз-19» яхача кема экипажа даьчуни боккха мах бир Льюиса. Цо белгалдир, цхьана яь полет толаме чакхъяларе вIаши дага а бувлаш шинна оагIои специалисташа еррига операцеш леттIеи нийсеи чакхъяьха хилари. Хьюстонеи Подмосковьеи баь болх чIоагIа вIаши тара хилар. Из хила доагIаш а да. Ма-дарра дийцача, кемай системашка башхалонаш яле а, советски космонавташа а американски астронавташа а кхоачашдир цхьатара дола декхараш. Из къаьстта гуш да «Союз-19» а «Аполлона» а лаьттанца деча къамаьлашка ладийгIача.

А. С. Елисеевга а Ч. Льюисага а дIахо хургйолча космически рейсашка экипажаш кIалхарьяхара эггара хьалха цхьана яьча полета малагIа лоархIам ба хетташ дукха хаттараш дир.

Т. АККУРАТОВА,
Л. БЕРНАСКОНИ.
(ТАСС корр.).

ДIаяхача замах юхедисача зенерча гIулакхашта духьала

ХIАРАНЕ ДЕГАГА КХАЧА ГIЕРТ

Вай ханара нах сакхетам болаш хиларо, Iилман знанеш шерра яржаро, къахьегама культура лакха хиларо чIоагIа аьттув боалийт производительни низаш дегIадоаладе, общественни отношенеш тоае. ХIаьта хьалхашка латта деккараш Iалаьмате доккхеи чоалханеи хиларо сага политически сакхетам айбарца, цун коммунизмах бIуболар чIоагIдаларца цаьха общественни хьинар кхы а лакхделга дIадех.

Советски Iаьдал латтача шерашка дIаяхача замах ширлаьнначa гIулакхех, оамалех мукъаваьнна вола керда саг хьалкхеве карагIдаьннад вайна. БIарчча хьайийцача из иштта дале а вайна юкъе хIанз а тIехь ниислуш ба харц уйлаш, обществана зуламе дола гIуллакхаш леладу нах. Цу гIулакхо вай деккарийла ду наха юкъе беш бола кхетама болх тоабе. Цу даькъе къаьстта теркам тIабахийта безаш хIама да коллектива интернациональни атеистически кхетам балара гIулакх.

ТIеххьарча шерашка цхьадола толамаш даьхад тха фабрика коллективо. Во чаккхалкханаар оаха дIадаха пятилетка къоастамбеш дола шу. Дика дIадоладаьд оаха ийслагIа пятилетка чаккхйоала 1975 шу а. Тха дегаш чIоагIа гIоздоахеш хIама да укх шера хьалхарча ах шера задонеш фабрика коллективо толамца кхоачашъяр.

Къаьстта дика да хьокхамаш хIамаш тегача цеха Бекмурзиева Хадишати Дидигова Фердовси керте латтача цхьоалагIчеи бархIалагIчеи конвейерий бригадай. Дика къахьийгад основовязальни басар деччеи цехий коллективаша. Укхаза къаьстта белгалъяккха еза основовязальни цеха Дзауровa Лейлас кулгалду бригадеи басар деча цеха Караджева Дугурхан керте латта бригадеи.

Коллектива хьинар айлеш къахьег производстве хьалха латтача коммунистически къахьегама ударникаша: основовязальни цеха заправщицаша Барахоева Затеи Эльджеркиева Раяси, хIамаш тегача цеха швейша-мотористаша Дакиева Ханифас, Сакалова Миновсе, кхыбараша.

Трикотажни фабрика болх эргабалара тешал деш долча цу масалаша хьахьокх тха коллективе беш бола организаторски а кхетама а болх тоалуш латташ хилар.

Тхоай коллективе болх беш бараш дуккхача къамех бола нах болга кхета а деш, цIенхаштта теркам тIабохийт оаха болхлошта а гIулакхерча наха а интернациональни кхетам балара. Цу гIулакха пайда эц тха коллективе дуккха ха хьалха балха юкъейоалаьа а уж дика хилар гучадаьнна а йолча интернациональни балха формех. Каст-каста вIашагIбетталу фабрика болхлойи Къилбаседа - ХIирийи, Черский-Балкхаройи викалашца. Тхаьцига ух оаха ях лелаеча тхаяр санна йолча Орджоникидзерча фабрика болхлой, тхо царцига хьал а ух. ДоттагIлеи сайренаш ю оаха. дикагIйола опыт вIаши йовзийт, опыт йолча специалисташа керда балха баьхкача кагирхошта шефство лелаю, дуккхача кхыча формаех пайда ийбу.

Фабрика коллективо хоза лезду вай традиционни советски цIейш, духхьашха къахьега болалуча кагирхоех болхлой бах денош белгалдоах, царна ловца а боаккхаш, торлучча тайпара совгIат а лу, кхыдараш ду. Масала, дуккха ха йоацпаш деэдир оаха Марьяна Лида яь ди. Из еннай Назрана болх бе Ивановера техникум йистеяьккхачул тIехьагIа. Дика тов из шийца болх беча вайнаьха кхалнахаца, дуккхачарна доттагIал да, хIаьта из а, дика тIанийцай гIалгIай мехкараша. Къаьстта доттагIал да цун Костоева Аьсетацеи Гондолоева Тамарацеи.

Тха коллективе болх беш болча дуккхача мехкарашеи къоначa кхалнахеи доттагIал хоададац шоашца болх беш хиннача кхыча къамех болча кхалнахацара, ужаш кхыча гороадашка, дIабахача а. Иштта тха фабрике кхаь шера болх а баь, хIанз гаьнна болх беш я Трофименко Наталья. ХIанз а тIехьа цунцара доттагIал ца хоададеш, цунга каст-каста кхьхаташ ядеш дукха кхалнах ба коллективе. ЦIейш долча деношка тхоашта лоалахарча «Электроинструмент» завода болхлошца цхьана Армхи, лоамашка, Тбилисе, кхыча моттигашка ух тхо.

1973 шера хиннача КПСС обкома Х пленума решенешка хьежжа дикка балхаш ду фабрика партийнии, профсоюзнии, комсомольскии организацеша коллектива атеистически кхетам балара. Каст-каста еш болхлошта дына духьаларча темаех лекцеш, цехашка, бригадашка, нах бахача моттигашка беседаш ю. Тайп-тайпарча темаех ю уж. ТIеххьарча кхаь-биъ бетта къамаьлаш хиннад «Ды хьахилари цун чулоацами», «ХIана ваьннав саг дынах теша», «МалагIа эс доал бусалба дынах тешарашта», «Мишта хьахиннай мурдий тоабаш, фуд царех доала зулам» яхача а, кхыча а темаех. Цу тайпара беседаш ю шгейни цеха начальникаша Эсмурзиев Азмата, Мальсагов Зяудина, ширпотреба цеха мастера Яшина Нина Васильевнас, фабкома председатела Даурбекова Динас, фабрика гIишлошъеча участка начальника Солтамакова Лева, кхычар.

ГIишлошъеча участке балхаш деш болча наьах дуккхагIбараш ха яха маIа нах а кхалнах а ба. Царна юкъе къаьстта чIоагIа даьлах теш плотник Евлоев Юсуп, Эсмурзиев, маляр Абадиев. Уж дуккхача хана денз марха кхоабаш, ламазаш деш хьабоагIилга а ховш, агитатора Солтамакова ладувгIараш дикагIа кхетаргболча тайпара дувц царца дынах лаьца, уж эгIазгIергбола хIама а ца оалаш. Цо дIакхетабу ладувгIараш бусулба ды хьа мишта хиннаб, цун обрядаш сенца ювзаьнна я. Нахаца беседа е вахалехьа ше кийчлу Солтамаков, дукха деш цо атеистически литература, республикански газеташ тIа араювла статьяш, кхыйола материалаш.

Берригаш а вIашагIа беттаи беседаш ярал совгIа цо хIаранеца бу болх. Каст-каста го йиш я Солтамаков моллагIча дынах тешача сага юххе Iо а хайна къамаьл деш вагIаш. Цо шерра пайда эц моттигерча фактаех. Зехьа байнабац цо баь болх. Цхьанна а цун болхлочо ламаз деш дац хIанз балха хана а перерыв йолча хана а.

Тха берригача агитаторашеи лекторашеи дика кхетадаьд хIанз хIара сагаца къаьсткъаьста беш бола болх наха атеистически кхетам балара чIоагIа лоархIаме хилар. Из дика хьахьокх нов. Солтамакев Левай опыто. Цудухьа каст-каста ю фабрика агитатораша дынах тешача хIара сагаца беседаш. Делкъийна хIама даара перерыв йича, балхах баьнна цIабаха кийчлуча хана, цу гIулакха аьттув болча кхыча хана го йиш я агитатор болхлошта юкъе.

КIезиге атеистически болх баьбац хIамаш тегача цеха болхлошна Цуптольгова Милахании Мурзабекова Iайшетеи. Цхьаболча цу цехе болх беча ха яхача кхалнаха а дора делкъайна хIама даа перерыв хилча ламазаш, дына уйлаш чIоагIа керта чу йоахкаш а бар. Эггара хьалха царца къамаьлаш дир Даурбекова Динас. Цунца из болх болабир хIанзза аз цIераш яьхача Милаханеи Iайшетеи а. Дуккхаза къамаьлаш де дийзар цу кхалнахаца, цхьабакъда агитатораша хьийга къа довизар укхаза а. Цхьаккха саг гургвац хIанз цу цехе ламаз эцаш а деш а воаллаш. Ламазаш деш хиина кхалнах хIанз дынах тешац ала йиш яц, цхьабакъда, хьалха хийттача тайпара сий долаш а лоархIаме а гIулакх хетац царна ламазах, хIана аьлча дукха дийнад царна из эцаш а, деш а ха йоаелга мара хьабоалаш пайда боацаш хIама ламаз хилар.

КПСС обкома Х пленум хинначул тIехьагIа баьча идейно - политически балхах холуш беркат даьннад. Фабрикаx шоай шоллагIдола цIа лархIа а, цун боахамах шоай болаш санна дог лаза а баьннаб тха болхлой.

Иштта дика да хIанз мархаш доасташ, гIурба деш, мовлат деш цIагIаIеш бола кхалнах хIанз геттара кIезига хилар. ДIадахача шера маркаш доастача дийнахь берригa кхалнах балха бар тха, цамогаш бараши цхьацца гIулакхашта дIа-юха бахараши мара тIера ца боалаш.

Але дезаш да тIеххьарча хана тха фабрике болх беш болча кхалнахах дуккхагIбараша вай замано, кердача вахаро ю прогрессивни влияни баьхьан долаш а, шоай идейно-политически боарам лакхбалагIа а дуккха тIехьадиса гIуллакхаш дIакхайса хилари, хIаьта шоай вахара ниж къоастабара гIулакх цар шоай лоIамагIа чакхдоаккхаш хилари. Маьре ухаш болча дуккха а дуккхагIболча кхалнаха шийна ваха везаш вола саг ше хержа а херже, шийн лоIамагIа йола маьре. Хьалха вайнаьха йоIан даьней юкъе лаьтта гIуллакхаш хувцаденнад хIанз. Вай хана дас лахац йоIа мар, цо ше лох. Из хьалха санна ахчах йоххац хIанз, е цунна пхьашкаш а гулъяц. Кердача советски IаьдалагIа ух тха фабрике болх беш бола мехкарий маьре. Иштта шийна вовзаш а, везаш а волча фабрике болх беш волча Костоев ГIазмахьмадага шийн лоIамагIа, цхьаккха урдув а доацаш маьре яхар Пошева Лейла, хIаьта хIанз цунца бартагIа яхаш а я. Из санна шийн лоIамагIа Сакалов Къурейшага маьре яхар участка обмеловщица Торшхоева Iайшет а. Цар даьш-ноаноша аьлар — тхона цхьаккха а урдув дезац, керда баха ховшараша шоаш хьадергда шоашта мел эшар.

Iалаьмате хоза чаккхдаьлар тха шин болхлочох инженер-нормировщицах Гиреева Фатимахи производственно - планони отдела начальниках Эсмурзиевахи цхьа дезал хилар а. Бекъонца дола интернациональни ловзар дар цига эттар. Цига бар эрсий, черсий, гIалгIай, нохчий викалаш. Иштта кердача тайпара саг йоалаяьи маьре яхаи моттигаш хIанз кхы а нийслуш я тха фабрике. Цу тайпара, дикка теркам тIабахийта лелабу оаха коллективана атеистически а интернациональни а кхетам балара болх, хIаьта цунах цхьадола беркат а даьннад. Фабрика дуккхагIболча болхлоех дIадувлаш латт дIаяхача замах юхедиса зене гIулакхаш. Цхьабакъда кIезига бале а, хIанз а болаш ба тха коллективе тIехьадиса Iаьдалаш хьаллувцаш а, дегIаенача социализме хила дезаш дола керда вахар хьадеш доахкача вайна новкъарленаш еш а бола нах.

Из хьахьокх фабрике нийсденнача укх тайпарча гIулакхо. Тха болхлочо М. Цыздоева йодайир ше санна фабрике болх беш йола йоI. Фабрика болхлоша собрани а яь дийцар ъз дош, Цыздоева карагIдаьннар вай заманца тарлургдоаца зуламе гIулакх долга белгал а доаккхаш.

Собране соцам бир зуламхочун дош фуде дувцаш из бехке ве коллектива викал вахийта аьнна. М. Евлоева хьожайир коллективо, цига гIолга а, Цыздоева даь гIулакх цо йодаяьча йоIа меттел еррига вай обществана а духьал даь хIама коллективо лерхIаш хилар судага дIаалга тIа а дилла. Амма, Евлоева кхоачашданзар шийна новкъосташа тIадилла гIулакх. Из суде ца а йодаш Iийра. Цул совгIа, тха фабрике болх беш йолча нийс кхалсаго суда цIерагIа заявлени язъяь хиннаяр Цыздоева йоI низагIа йодаьяц, из цунга бартагIа яхай, аьнна. Геттара тIехьа бисача, дика дари во дари къоастадалла кхетам боацача наха мара де йиш йолаш хIама дац из. Цу факто хьахьокх тIехьадисараштa духьалара къовсам мелбалийта тха йиш ца хилар. Из кхета деш я коллектив.

Коллектива атеистически а интернациональни а болх хадданза бе лерхIаш я тха партийни а, комсомольски а, профсоюзни а организацеш. Еррига формаех пайда эаргба оаха фабрика болх беш бола берригa нах коммунистически мировоззрени йолаш хилийтара. Цу гIулакха оарцагIбаьнаб тха коммунисташи комсомольцашu.

Б. ГАГИЕВ,
Назрановски трикотажни фабрика партбюро секретарь.
М. МАЛЬСАГОВА,
кхалнаха юкъе беча балха совета председатель.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДУ КОМПЛЕКСАШ БОЛХ БЕ ЙОЛАЛУШ Я

Куйбышева юхе хьалъяьй Поволжье йоккхагIа ярех йола Алексеевски хьакхарч кхоаба комплекс. 108 эзар хьакха кхаба лаьрхIа я из. Шера цига доаккхаргда 12,6 эзар тонн дулх.

Хьайбашта гIулакх лара балхаш предприяте эррига 19 корпусе механизмаша ду. Цо торо хилийтай дулх доаккхалга потокагIа хургдолаш де. Комплекса штате — технологически линей лакха квалификаци йола операторащ, инженераш, контрольно - измерительни приборашеи автоматика средствашеи бола специалисташ ба.

Механизацеи автоматизацеи боарам лакха хиларо торо хулийт укхаза къахьегамах дIадодар дикка кIезигде.

Йоккхий хьайбаш леладу комплексаш хьалъелга юрта боахам дегIабоалабара пранагIа лаьрхIа да. Цу Куйбышевски областе, масала, хIанз хьалъеш я хьакхарч кхоаба кхы нийс комплекс, хIаьта иштта шурий, Iаьсийн йоахани кхоаба комплексаш, йоккхий птицефабрикаш. Иштта, Алексеевски комплекс йолалуш болх бе йолаелар Тальяттински бройлерни фабрика шоллагIа эргIа а. Фабрика шера доаккхаргда шиъ эзар тонн диетически дулх.

Анатолий ПРАЗДНИКОВ,
АПН корреспондент.
Куйбышев.

СТАХАНОВСКИ БОЛАМА 40 ШУ ДИЗАРГА

ЛЕНИНГРАД. Яр сурт даьккхад коммунистически къахьегама боламе дакъа лоацаш 365 бригада йолча В. И. Ленина цIерагIча Невски машинаш еча заводе. Завода 3802 болхло коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш ва, царех 150 болхлочо хаьал хьалха кхоачашъяьй нийслагIча пятилетка производственни заданеш.

Коммунистически къахьегама коллективаца, № 6 йолча механосборочни цеха хьалха латтача слесарий-сборщикий бригадаца беседа еш ва Ленинграда хьалхарчарех вола стахановец коммунист Александр Васильевич Душенков.

Болхлоех хьаваьнна вола А. В. Душенков Невски машинаш еча заводе балха венав 1921 шера, хIаьта 47 шера цхьан цехе № 6 йолча механосборочни цехе болх беш а хиннав.

Хьалха латтача ленинградски болхлошца цхьана из хиннав 1935 шера ноябре Москве хиннача болхлой - стахановций Ерригсоюзни совещане.

Пенсе волаше а А. В. Душенкова ший ученикаш болх беш болча шийн заводацара бувзам хоадабац.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа). А. В. Душенков, Г. Баукш, Б. Н. Молодкин, бригадир Л. Д. Бабуков, И. Корольков.

С. СМОЛЬСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

БАЛХА НИЗ ЦА ТОЪАРА ФУ ДЕРГДА?

Къахьегама ресурсех пайда дикагIа эцар — тахан советски экономисташеи боахамаш леладерашеи хьалхашка латта цIенхашта проблема.

Дукха ха яьккхаяр вай промышленносто шортта балха низ болаш. Укх тIеххьарча шерашка хувцаденнад хьалаш. ХIанз ма-дарра, аьлча халкъа боахаме чуэзаб болх булургбола берригa маIа нахи болх булургболча пхе даькъах диъ дакъа кхалнахи. Укх пятилетке цIагIарчеи шоай довлахьарчен боахамера нах мукъабахара чотах 1,5 процент мара хургьяц мехка ерригa дуккагIа хургйолча къахьегама ресурсех. Юрта боахамера промышленни производстве боагIа балха низ а дикка кIезигу. Пхе шера 8,5 процент мара хургбац из.

Керттерча даькъе халкъа боахам балха низаца Iалашбе безараш кагирхой хул, дуккагIа хургйолча къахьегама ресурсех 90 процент цар чотах Iалашъянза яргьяц. Цхьабакъда, теркалде доагIа, къахьегама ресурсаш алсамъяха могаргдолаш бола кагий нахи мехкарийи мехка тIа-тIа кIезиглуш хилар, хIана аьлча 16 шу даьначул тIехьагIа дIахо деш бола къона нах сихха дуккагIа хул. Масала, производстве а боацаш лакхерчеи юкъерчеи дешара заведенешка дешаш бараш 1940 шерагара 1970 шерага кхаччалца диазза хIана хиннабац аьнна дуккагIа хиннаб. ДIахо йодача хана из тенденци кхы а дуккагIа дегIаухаргья.

КПСС XXIV съездо хьоттабаь советски халкъа вахара материальни культурни боарам дикка айбара тIаберзабаьча наькъо дIадийхар къахьегама ресурсаш наха эшараш деча, унахцIено лораяра, просвещене сферана пайдана хургйолча оагIорахьа юха екъилга. Экономисташа деча тешалагIа, карара пятилетка чаккхйоалаш халкъа боахаме болх беш бола берригa болхлой 8,4 процент хулча мегте материальни производства доакъошка болх беш бараш 5,2 процент, хIаьта производственни сфере болх беш боацараш — 19,2 процент дуккагIа хургба.

Теркалде доагIа, укх тайпара хIама а, 1941 шера денз 1975 шу доалуча кхаччалца виъ миллион сагагара 44.3 миллион сагага кхоачаш дуккагIа хиннаб мехка пенсионераш. Из гIулакх, халкъо хьал-торо лакхъяран унахцIено лораяра система тоаяларан тешал а деш, цу цхьан ханна дуккха нах производствера балха юкъера дIабовлара маIан долаш да.

Къахьегама ресурсаи проблема къоастаелга халача хьал тIа отталу кадраш шоай моттигашкара хувцаяларо а.

МалагIаш да мехка къахьегама ресурсаи проблема къоастаергйола наькъаш?

Вай боахамаш леладерашеи Iаламхоша — экономисташеи эггара хьалхарча аргIанна уйла тIайохийт къахьегама овсарле лакхъяра.

ИйслагIча пятилетка алхха диъ шера мехка материальни производства доакъошка къахьегама овсарле лакхъяларо Iалашлаьд 17 миллион совгIа сага хьега къа кходе. Из тоъал боккха низ ба.

Къахьегама овсарле лакхъяра даькъера керттера лостам — комплексни механизаци автоматизаци юкъейолаяр. Иштта боаккхача лоархIаме да къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхар а. Алхха укх пятилетке къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара чаккхъяха лаьрхIа мероприятеш чаккхъяхаро йиш хулийтаргья мохк бIарчча хьанийцача кхы тIа а эшаш йола къахьегама ресурсаш ши миллион совгIа сав кIезигагIа эшаргйолаш дIанийсъе.

Къахьегама ресурсаи проблема къоастаяра, кхетадеш мадарра, новкъостал дергда кагийчеи юкъерчеи городашка производстваш гIойленагIа йолча тайпара дIанийсъяро а промышленность дегIайоалаяро а.

КIезигача лоархIаме яц мехка къахьегама ресурсаи дикала оагIув-Iилмеи техникеи хIанз дегIаахара боараме уж хулга. Вайцига квалифицированнии болхлой кадраш кийчъю керттера форма я профессионально - технически образоване паччахьалкхен система. Цу системе 1100 професси йолаш бола специалисташ кийчбу. Шоаш Iоеххача хана денз профессионально-технически училищаша 30 миллион совгIа къона болхлой кийчбаьб халкъа боахама. Белгалдоалаш хIама да, кагийча нахаи мехкараштеи профессеца цхьана юкъера образовани а луш йолча профессионально - технически училищаша лоаца дакъа укх тIеххьарча шерашка тIа-тIа доккхагIа хулаш хилар.

Юххера а, кадраш шоай моттигашкара хувцаялара хьакъехьа. Цу гIулакха бахьанаш малагIаш да? Довзаш долча даькъе субъективни да уж: ший дего къоабалбеш бола болх лех саго. Масала, йоккхийча городашка цкъаза цу бахьанех цаI да чуIеча моттигий хьалаш тоадалар. Масала, дезал кердача, дика кийчъьача квартире баха дIачубахаб, хIаьта балха аха гаьна я. Ригерча цхьайолча заводашка баьча социологически тохкамо хьахьекхад, балхара дIабувлача берригача нахах кхоалагIа дакъа гаргга бараш дIабувлар кердача моттигашка балха ахарца дувзаденна хилар.

Цхьан предприятера вокх предприяте водача саго, специалисташа даьча лоархIамех, болх ца беш 14—15, хIаьта цкъазза кхы дуккагIа а денош доах. ХIара пхеннех шинне, вешта аьлча 40 процент болча наха, болх бу моттиг хийцачул тIехьагIа, цу цхьан ханна професси а хувц, хIаьта цу гIулакха кхы тIа а ахчеи хан доаде деза уж Iомабеш. ХIаьта кердача коллективе дIатарлуш йоаккхача хана болхлочун къахьегама овсарле, массаза а яхар мо, хьалхагIа из балха хиннача моттигерчул лохагIа хул.

Бакъдар аьлча, административни гIулакхашца къоасталургъяц кадраш шоай моттигашкара хувцаялара проблема. Квалифицированни специалисташ предприятешка дIачIоагIбалийтара уйла а яь вIаштIехьъяьккха экономическии моральнии хьисаперча гIулакхий система эш.

Къахьегама ресурсаи цIенхаштта проблема нийсагIа къоастаергйола наькъаш деррига лостамашкара леханза даргдац.

Геннадий ПИСАРЕВСКИЙ,
(АПН).

Советски Эскаре гIуллакх деш ба вай мехкахой

САЛТЕЧУН ДАЬШТА БАРКАЛ ЙОАХ

Советски Эскара мугIарашка гIуллакх де соахка тIахьийхаа № 48 йола Грозненски школа чаккхъяьккха вай мехкахо Мусаев Ильяс. ХIаьта дукха ха боацаш цун даьга-наьнага ИльясовгIар Iаддалгеи Нурагеи — заготовкай управленерча заготсбытбаза болхлошка — цар воIо гIулакх деча бIун даькъа командирагара письмо дера. Цо яздора:

«Дег тIара даьза а волаш хоам бу аз шуга шун воI Ильяс тха бIун даькъе ше хьахьачча хьалхарча деношка дезна дисциплина йолаш. тIаха аьнна салте санна гIулакх деш хьавоагIилга. БоккхагIчарца эхь-эздел кхоабаш. бIухочун присягана бовам боацаш мутIахьа волаш кхоачашду цо Даьхенна тешаме гIулакх де аьнна оаш шийца даь хьехао.

Коталон 30 шу дузача денга Советски Эскара отличник хила деккар тIанийцадар цо. хIаьта шийн дош кхоачаш а дир. БIун даькъа командоване доккха баркал ях шоана цу тайпара воI кхеварах, оаха бахкал ях Даьхенцара. хIама довзара тIаккхувча цун безам чIоагIбаьча школа хьехархошта а. БIун даькъа командир Мельников».

Мусаев Ильяс № 48 йолча школе дикагIчарех цаI вар. Цунах лаьца дукха дикадар дийцар тхога классни кулгалхочо Макарова Алла Николаевнас, кхетам балара балха директора заместитела Борисенко Мира Александровнас, школа военрука запаса подполковника Доркин Василий Ивановича.

Общественни деккараш массаза кхоачашдеш, класса вахар хьашт долаш вар Ильяс «Кавказ духьа лаьтта тIом» яхаш яр цкъа чаккхйоаккхаш хиннача классе йоацаш еч заняте тема. Ильяс дика кийчвеннавар цу занятега. «Марухски дукъа къайле» яхаш дар цо дийцар. Шийна къамаьла юкъе дукха вахарцара масалаши факташи а кхувлаш дийцар цо Марухски дукъа тIа болатал чIоагIагIа а хинни фашисташта духьала лаьттача бIухой деналахи турпалалахи.

ТIема гIулакх дукха дезаш вар Ильяс школе. Цудухьа занятешка а хьалхарчаца хулар из, юххьанцара тIема кийчо Iомаеча тIехьабусараштa дикка гIо дора цо. дуккхаза хьалхле яьхар герз нийсагIа кхувсарахи автоматически герз вIашагI а даьккха юха вIашагIдоллара йолча яхьашка. Иштта цкъа ВЛКСМ Заводской райкомо чакхъяьккхача цу тайпарча районни яхьашка а хьалхара моттиг чьккхар цо.

Раьза бар Ильяс хестаеш эскарера денача письмона цун да-нана, хьехархой.

С. ВОРОНИН.

Халкъа тIахьожама комитете

ДАЬГIЕНАШ ШЕРЪЕ ЕЗА

ИйслагIча пятилетке ерригача республике 13 эзар гектар цкъа дIайийча дуккхача шерашка баьцаш хьахула культурни даьгIенаш хьае езаш яр. ХIаьта 1972—1974 шерашка хьаяьраш 9 эзар гектар мара яц. Цунах гуш да цкъа дIайийча дуккхача шерашка баьцаш хьахула культурни даьгIенаш хьаяра КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, республика Министрий Совета соцама тIа белгалъяьха планаши заданеши республика колхозашкеи совхозашкеи лерттIа кхоачашъяьца хилар.

«Чеченингушводстроя» гIишлошъяра управлене (начальник нов. Тумсоев, керттера инженер нов. Тужиков) 1973 шера шин боахаме хий деттача 130 гектара тIа, 1974 шера 6 боахаме 715 гектара тIа цкъа дIайийча дуккхача шерашка баьцаш хьахула даьгIенаш хьаяра задани кхоачашъяьзар. Шоай деккар кхоачашданзар 1973 шера кхаь боахаме 220 гектара тIеи 1974 шера кхаь боахаме 360 гектара тIеи уж хьае езача «Сельхозтехника» республикански объединене (председатель нов. Аванесов). Иштта шоай деккар кхоачашданзар «Севкавнефтегазстроя» производственни объединене (начальника заместитель нов. Нужный).

Цу организацеша кхоачамболлаш дац уж балхаш укх шера а. ЗаданегIа 25 июне 22 колхозеи совхозеи дIадоладе деза уж балхаш 10 боахаме мара дIадоладаьлац. Цу гIулакха укх шера хьахьожадаьча деррига ахчах 27 процент мара дIадахийтадац.

ХIаьта белгалдаккха деза деш дола уж балхаш а цхьайолча гIишлошъеча организацеша кхоачамболлаш дика ца делга. Масала, «Чеченингушводстроя» гIишлошъеча управлене ПМК-4, ПМК-7 баь болх во хул. Из бахьан долаш Грозненски района «Загорский» совхоза 127 гектар, Шелковской района «Червленный» колхозе 140 гектар, Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхоза 262 гектар цкъа дIайийча дуккхача шерашка баьцаш хьахула даьгIенаш цIенхаштта кхоачамбоацараш долаш цар хьаярах эксплуатаце дIаеннача тIехьагIа дуккхача хана хий дилла йиш йоацаш лаьттай.

Цкъа дIайийча дуккхача шерашка баьцаш хьахула даьгIенаш хьаяр тIехьадувлаш моттигаш нийслу уж йолча боахамаша шоай ханнахьа проектно-сметни документацеш хьа ца ялорах, ахча хьа ца хецарах, лаьтташ мукъа ца дахарах, эшаш йола оборудовании материалаш хьа ца хецарах. Из бахьан долаш даьгIенаш хьа ца еш йисай Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча. «Гехинский» яхача, «Шалинский» совхозашка, Назрановски совхоз-техникуме, «Консервплодоовоща» объединене совхозашка, кхыча боахамашка.

Цкъа дIайийча дуккхача шерашка баьцаш хьахулача даьгIенашта дIакъоастадаьча лаьтташка эрь баьцаш хапхахьа дIа а ца юш кхыйола культурни дIаюв цхьадолча боахамашка. ЦхьоалагIа июль тIаккховчаш эксплуатаце дIаеннача даьгIений 9 эзар гектарах 2,6 эзар совгIа гектар баьцаш дIа ца юш йитай. Цу даькъе Шелковской районе — 890 гектар, Наурски — 400 гектар, Сунженски — 500 гектар, Грозненски — 300 гектар.

Деррига боахамашка Iалашдац баьций фу. Царах цхьадарашa паччахьалкхен ресурсех дIа а ийдац. Из бахьан долаш «Предгорный» яхача специализированни совхозо кхыча республикашка доккх шоаш кхедаь фу.

Цкъа дIайийча дуккхача шерашка баьцаш хьахулача даьгIенашта лерттIа Iунал дац. Геттара лоха я Грозненски района «Советская Россия», № 2 йолча шурий совхозашкара догIан хьисапе хий деттача агрегатий къахьегама овсарле. Электрически Iунга доахаш доажадайтилга юкъедоаладаьлац, из бахьан долаш даьгIенаш йохаю хьайбаша. ДаьгIенашка дIадахар юхаметтаоттац.

Цкъа дIайийча дуккхача шерашка баьцаш хьахула хьокхаме йола дика даьгIенаш хьаньяц укх пятилетке республика цхьан боахаме. Хий деккача даьгIенех Iилма лоада тIа пайда эцара боахамашта вIалла новкъостал даьдац республикански юта боахама опытни станце (нов. Слосарев), грозненски опытно-мелиоративни станце (нов. Новак).

Уж деррига кхоачамбоацараш нийсленнад республика юта боахама министерства, Нохч-ГIалгIайчен мелиорацеи хин боахамеи министерства боагIаш бола тIахьожам ца лоаттабарах. Моттигерча партийни советски органаша боахамий кулгалхошкара дIадехац дика доакъар кийчделга, цкъа дIайийча дуккхача шерашка баьцаш хьахулача даьгIенех лерттIа пайда эцилга.

Республика юта боахама министерство (нов. Завгаев), мелиорацеи хин боахамеи министерство (нов. Кириллов), «Консервплодоовощ» производственни объединене (начальник нов. Бычихин) деккарийла ба шоай ведомствана чудоагIача боахамий цкъа дIайийча дуккхача шерашка баьцаш хьахула даьгIенаш хьаечеи пайда эцачеи дола кхоачамбоацараш тIехьа ца тетташ дIадаха, уж хьаеш деча балхашта бу тIахьожам чIоагIбе, гIишлошъеорашка шоай ханнахьа проектно-сметни документаци дIакхачийта, ахча, оборудовани, материалаш дIахеца.

Уж деккараш кхоачашдаь даха деза 1975 шера август тIаккхоачаш. Уж толамца кхоачашдара колхозаштеи совхозаштеи халдаиза новкъостал лоаттаде деза республикански паччахьалкхен юта боахама опытни станце. Грозненски опытно-мелиоративни станце директораша.

САЛАIА—ДОАЗОЛ ДЕХЬА

Аьхкий дукха нах ух отпускагIа салаIа. Шоай мукъа ха безамегIа салоIаш иккха гIерт хIаравар. Республика итташ эзараш бола нах экскурсешка, походашка, туристски новкъа баха хул. Цар дикагIа а безамегIа а салаIара гIулакх деш я экскурсийи наькъаш лараи Грозненски бюро. Цо вIаштIехьйоах салоIача наха эша массе тайпа транспортни маршруташ.

Вай мехка тайп-тайпарча моттигашка ахарал совгIа доазол дехьа а дукха нах ух салаIа.

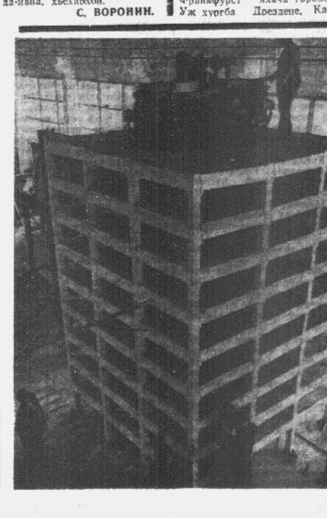
Укх денoшка Нохч-ГIалгIайчен немецки мотт хьеха преподавателаш бахар Германски Демократически Республике туристски путевкагIа, 12 ди доаккхаргда цар цига. Цар шоай никъ дIаболабергба Франкфурт яхача городера. Уж хургба Дрездене, Карл-Маркс - Штадте, Айзенахе, Эрфурте, Лейпциге, Ваймаре, Юххера а уж хьожаргба Берлинага, цун езача моттигашка.

Вай преподавателаш вIашагIкхетаргба шоай немецки коллегашца, цар школашка болх мишта бу хьожаргба, опыт дIа-юха эцаргья.

Иштта Болгаре а бахар вай республикера туристаш. Уж хьожаргба Варна, Велико-Тырново, Габрово, Толбухин, Балчик яхача городашка. Цар салоIаргда «Золотые пески» яхача дунен тIа йовзаш йолча курорте. Деррига а 18 ди доаккхаргда цар.

Цу группана юкъе я «Грозгипросельстрой» институтa инженер Сухарева Маргарита, «Чечингстройтранса» вулканизатор Кавиклис Галина, кхыбараш.

Я. БУБНЕНКО.

Юкъерча Азе республикашка хьалдеш дола деррига дукха этажаш йола цIенош сейсмически зоне да, хIаьта ийс баллага кхаччалца чIоагIа лаьтта агарах харцаргдолаш а дац.

Ташкентерча нах чубахачеи общественнии цIеношта типовойи экспериментальнии проектировани еча зональни Iилма-тохкамеи проектнии институтa экспериментальни базе хьалде лерхIача цIеной йоккхача масштаба моделашта бокъонца лаьтта аьгача хана царна тIаоттаргбар санна низ болаш искусственни «лаьтта оага а деш» испытани ю. Тохкамаш а деш испытани ю лакхача цIеной инженерни решенеа яь цаI еш цар цхьацца йолча узлашта а конструкцешта а.

Института Iилманхой расчеташа хьахьокх юкъерча азиатски республикай городашка 25—30 этажаш йола цIенош хьалде йиш хилар.

СУРТА ТIА: Ташкентерча нах чубахачеи общественнии цIеношта типовойи экспериментальни проектировани еча зональни Iилма-тохкамеи проектнии институтa экспериментальни база.

Ийс этаж йолча нах чубахача цIен экспериментальни модель мел чIоагIа я хьажара испытани е кийчъеча.

А. ВАРФОЛОМЕЕВА сурт.
АПН.

СЪЕЗДАГАРА СЪЕЗДАГА

НИЙСЛУ ХАЛОНАШ ЭША А ЕШ

Башха дика къахьегама толамаш доахаш 1974 шу чакх а даьккха, бIубенна дIадолалир пятилетка тIеххьара шу «Горскнефть» НГДУ мехкадьттахоша. Пятилетка дIадахача шерашка доккхал де а йаш йолаш балха тIа дика ка яьккхай мехкадьттахой. КПСС XXIV съездо хьалхашка оттадаь керттера социально - экономически декхараш толамца кхоачашдеш да. ИйслагIча пятилетка тIеххьарча шера доахача къахьегама толамех дуккхача даькъе тийша да парте ергIанарча съезда сийлениа накъадахар, иттлагIа пятилетка толаме дIайолаяр. Из пятилетка хила еза продукце дикален производства эффективностен пятилетка.

«Горскнефть» НГДУ хIара шера кхоачашъю пачхьалкхен плани тIайица социалистически декхарашц. Цхьа санна дуккхаза а республикански Сийлен доска тIа йихьа хиннай тха коллектив. Технико - экономически хьокъамаш, рационализаторски изобретательски болх дика хиларах массехказа призови моттигаш яьхай.

Керда техникен дикагIйола технологи производствана юкъеяхьара плен а тIеххоачашъяьй: мехкадьтта тIоанашта низ тIалоаттабе хий чуахийтара йола шиъ блочни насосни станци (БКНС) болх бе йолаялийтай тха управлене. Цудухьа дийнахьи буса мехкадьтта тIоанашка 11 эзар кубически метр хий чудахийта вIаштIехьлаьннад тха. Тха управленерча Центральни трапни установке газ увш дола мехкадьтта доллашехьа Вознесенски газобензинови заводе духхьашка дIаахийта долалаьл.

Иштта кердадараш производствана юкъе а кхухьаш хьинаре къахьегача «Горскнефть» НГДУ мехкадьттахоша пятилетка диъ шерен ах шерен планал совгIа даьккхад 70532 тонн «Iаьржа дошув».

МоллагIа план а кхоачашш тIеххоачашш е йиш яц шоай резерваех бизза пайда эцара творчески къа ца хьийгача, къахьегача моттигашка шерра дика инициативаш дIа ца йолайича, хIара коллектив бартцхьоагIо йолаш кхотаенна ца хилча. Шоай производствах дог лазаш бараш дуккхагIа ма хул дикагIа дIабода бIаьччача коллектива болх, цунна цхьана тоалу технико - экономически хьокхамаш а.

ТIайица социалистически декхараш кхоачашдеча дизза дакъа лоац тха управленерча керттерча специалисташа. ЛоархIамен бехктокхамен декхараш къесталечарех ба «Горскнефть» НГДУ начальника заместитель И. В. Татаринцев, централни инженерно - технологически служба начальник В. Ф. Сизов, производственно - технически отдела начальник М. Солнышкин, кхыбараш. Цар дукха къахьийтар БКНС-1 болх бе йолаялийтара. Эльдароверча нагнетательни скважинашка ца хаддаш хий чуахийтара йола схема кийчйир участка начальника Н. Н. Занкина, механика А. В. Лунина, РИТС-2 смена начальника В. Д. Настекос. Царца дакъа лоацаш хилар «СевКавНИПИнефть» института болхлой а. Цар номераш 105, 114, 130 йолча Iаьлий-Юртарча скважинашкара мехкадьттаца хьадоагIа хий кIезагIа хилийтара цар лу Iачуахийтар полимераш, кхыйола мероприятеш чакхъяьхар. Цар пачхахьалкхенна беш бола пайда 135 эзар сом да. Творчески хьинаре къахьегара тIагIертта къовсам лоаттабелга, производства эффективность лакхъяра керда наькъаш лехилга хьахьокх хIаране ше-шиъ творчески план хилгро. Цар шоай хьинар кхоаш керда резерваш лахара.

Хьалха латтача болхлоша лерхIачох хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдала керттердараш да къахьегама овсарле лакхъяран арахецача продукцеа дIадолар декхдаран хьалда дола наькъаш таххар. Цу гIулакха чIоагIа йоакхо ю мехкдьттен план йоахача управлене болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гIулаккхерча наха. Духхьала 1974 шера цар кхоачашйир 81 шо-шоайн 11 коллективини творчески план. Цар торо хулийт толамца пачхаьалкхен план кхоачашъе, керда техникен дикагIйола технологи производствана юкъеяхьа, производства чура резерваш тахка, къахьегама овсарле лакхъе.

Технически прогресс яра даькъе доккха дакъа лоац изобретателийн рационализаторийн Ерригсоюзни общества членаша. ДIадахача диъ шерен ах шерен тха новатораша кийч а яь производствана юкъейихьай 496 рационализаторски предложени, цар пачхьалкхенна 213 эзар сом пайда баьб.

Инженераштеи болхлоштеи юкъе творчески тоссаденнача доттагIлено боккха пайда лу. Из къаьгга гуш да лаьттан кIален капитальнии скважинашта ремонт еча цеха балха тIа. Цигарча творчески бригадана юкъебоагIа бурув деттараш В. Шишкин, Н. Зирченко, прораб В. Подгурский, мастер С. Галтаков, вокххагIвола инженер П. Томашевский, цеха начальник А. Сергеев. Массаза а кердадар лохаш я из группа. Цо укх шера кийч а яь производствана юкъейихьай 12 рационализаторски предложени, шера 3,5 эзар сом пайда бу цар пачхаьалкхенна. Уж ерригаш а тIаерзаяь я техникен механизмаши эргаяьха тоаяра, скважинашта еш йола ремонт сихагIа чакхъяккхара, мехкдаьтта дукхагIа даккхийтара. Иштта боккха пайда луш йола 5 предложени кийч а яь производствана юкъейихьар И. В. Татаринцев, Е. И. Журавлев, И. Р. Перзолов юкъеволча творчески группа.

Массаза а аьттув болаш тхо хьадаьхкад аьлча а нийса хургдац. 1972 шера цIаьхха лохъяла йолаелар мехкадьтта тIоанашкара давлени, цIаькха а хьажа дийзар беча балха стилага, мел запасаш я хьежар, мехкадьтта тIоанашкара хьадоагIа «Iаьржа дошув» дукхагIа хилийтара хьалда йола мероприятеш чакхъяха лаьрхIар. Нийслу халонаш эшаеш, кхоачамбоацараш дIадоахаш цIенхашта тоабир болх.

ХIанз а бехктокхаме декхараш латт «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахошта хьалхашка. СихагIа тахка дезаш да кIаларча мелови тIоанашкара «Iаьржа дошув» Карагано-Чокракски тIоанашка мехкдаьтта доахача скважинашка йоккха еце а хIанз а резерваш йолаш я. Цигара мехкадьтта цIендаь хьадаккха дезаш да.

Къаьнача фонда скважинашкара хьадоаккха мехкдаьтта дукхагIа хилийтара чакхъяха лаьрхIай оаха цхьайола геолого-технически мероприятеш, цу даькъе кхычахьара хий мехкадьттах хьа ца деттадалийтара алюминиеви порошок а етташ цементаж ергья скважинашта, юха а тIерча меляшкара «Iаьржа дошув» доахаргда, иштта кхыйола мероприятеш чакхйоахаргья. Уж ерригаш а тIаерзаяь я мехкадьтта дукхагIа хилийтара. Уж йизза чакхъяьхача торо хургья укх гаргача хана хьадоаккхаш дола мехкадьтта дикка дукхагIа хилийта, къахьегама овсарле лакхъе, мехкдаьттага дIабода мах лохбе.

З. СИЗОВА,
«Горскнефть» НГДУ рационализацеи изобретательстваи бюро йоккхагIйола инженер.

ТХЬАМКА КХЕДЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

Урус-Мартановски районе духхьал цхьа «Гехинский» совхоз мара яц тхьамка кхедеш. ХIара шера дика толамаш доах гехинцаша. Къаьстта дика къахьег къонача коммуниста Амерханов Iаддалас кулгалдеча бригада коллективо. ДIадахача шера шийна тIачIоагIъяьча участка хIара гектара тIара 20 центнер тхьамка чуйицар цо. Вешта аьлча, бригадо кхоачашйир шиъ план. ПланагIа 35 тонн йолча Даьхенна дIаделар 70 тонн тхьамка. Цунна реализаци ярах боахама 76 эзар сом пайда хилар. Иштта толам баккхарах ахчан премеш елар бригада берригача болхлошта.

ИйслагIа пятилетка чакхйоалача шера Амерханов Iаддала кулгалдеча бригада коллективо шийна хьалхашка декхар оттадаьд кхы а дукхагIа тхьамка чуэца. ХIанз шоай участкерча тхьамкана доагтIа гIулакх деш ба болхлой. Цар бIарг хьоасташ дика хьувкъаш да тхьамка.

— Соахкарчул эшашагIа дац тха тхьамка, — йоах бригадира нов Амерханова. — Цо тешаду тIайица декхараш дизза кхоачашде торо хургхиларах а дикача толамашца КПСС XXV-гIча съезда накъадаха тха вIаштIехьдаргхиларах а.

С. МАДАЕВ.

Городо—юрта

Грозне къахьегамхоша дика новкъостал дир юртахошта 1974 шерара хьувкъам чуэцаш.

ХьажкIий, баьцадаарий, комсий кхашка къахьегаш хилар предприятейи организацейи болхлой, гIулаккхера нах, студенташ, дешархой. Шерра яьожа лийлар царна юкъера социалистически ях, Грозненски вагонни депо, Н. Анисимова цIерагIча Новгрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, «Элекроприбор» завода, «Терек» фирма, СССР 50 шу дизара цIерагIча химкомбината, «Красный молот» завода, кхыйолча коллективаша хьувкъам чуэцача тIатеIIа кха а хьегаш тIайица социалистически декхараш тIеххоачашдир.

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома, Министрий Совета, облсовпрофа соцамах 10 предприятенеи 32 болхлочоан Сийлен грамоташи мах бола совгIаташ делар.

ДIадахача шера къахьегаш дика вIаштIехьбаккха тлодераp производственни, коллективай кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша колхозашца, совхозашца дага а баьнна ханнахьа балха плакаш оттарах, болх берий селаIара хьалашта йоакхо ярах, кхашка каст-каста лекцераш, докладчикаш, самодеятельни коллективаш хиларах.

Болхлоша чIоагIа новкъостал дора техникана эша ремонт еча. «Атагинский» совхозе хьажкIий хьувкъам чуэцача «Электроприбор» завода болхлоша лоацача хана кийчъяь вIашагIъеллар хьажкIаш лордех цIенъяра йола конвейер.

Н. Анисимова цIерагIча НГНПЗ слесарий, токарий, газоэлектросварщикий бригадаша лоацача хана тоаяь кийчйир «Самашкинский» совхозера массех комбайн.

Цхьа эзар совгIа городерча автотранспортникаша шоай автомашинашца тIатеIIа къахьийгар юртбоахама продукци чуэцача. 1974 шера сезонагIа 800 эзар тонн совгIа тайп-тайпара юртбоахама мухь дIа хьа бихьар.

Техниках бизза пайда эцара яьржача социалистически яхье хьалхле дIа ца хецаш хьаьхкар 1436 автоколонна, «Чечингстройтранс» производственни автотранспортни объединенеc, «Грознефтехимзаводы» объединене АТК, Грозненски АТП автоотрядаш.

Хьувкъам чуэцача дакъа лоацаш грозненцаша 16 эзар тонн совгIа баьцадараши сомаши, 45 эзар тонн комсаш, 6 эзар гектара тIара 20 эзар тонн хьажкIаш гулийр. Иштта, 1974 шера 1,5 миллион сома маьха тайп-тайпара технически новкъостал а дир.

ХIанз колхозашкеи совхозашкеи тIатеIIа къовсам лоаттабу 1975 шерара хьувкъам ца бойташ чуэцара. ДIадахача шера санна промышленни, транспортни, гIишлой болхлоша юрта новкъостал дара хьалхье а мероприятей планаш уттаяьй боахамашца договораш а еш.

Июнь бетта КПСС Грозненски горкома бюро заседане хьежар предприятейи организацейи 1975 шера Грозненски района колхозаштеи совхозаштеи новкъостал дара долча хьалдача декхарашка.

Тайп-тайпара хургда деш дола новкъостал: гIирсаш деча, оборудовани вIашагIйоллача, хьайбаш лeладу помещенеш, площадкаш, кормоцехаш электроэнергеца Iалашъеча — деррига а 450 эзар сома маьха балхаш.

«Тепличный» яхача совхоза дукха новкъостал дергда «Грознефтехимзаводы» объединене ПТК: теплицаш хица Iалашъеча, совхоза кхаь отделене газ чуюллача, иштта кхыдолча гIулакхашта а.

«Красный молот» завода машиностроителаша «Загорский» совхоза откормочни площадкана лаьрхIа вIашагIйолларгья 50 рама.

«Кавэлектромонтаж» ГМУ энергетикаша «Гардалинский» совхоза производственно-технически базе электрооборудованенеи электролиненеи монтаж ергья.

Городера 700 шофер автомашинашца кхашка къахьегаш ва, Назрановски районе 30 парторганизатор хьожаваьд, хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача городера 3 эзар сагъ хурга дийнахьа кхашка къахьегаш.

Шефски новкъостал дара болча балха юкъе кхоачамбоацараш а да. «Трансмаш», Новогрозненски ТЭЦ-а СУ № 131 гIишлошъяра - монтажни поезд, «Монтажтермоизделия» управлене, иштта кхыйолча предприятеша подшефни боахамашта технически новкъостал дара мероприятеш оттаяьяц.

Хаоттама хьалаш къаьстта во хилар бахьан долаш города боахама кулгалхошта, партийни, профсоюзни организацешта хьалхашка декхар латт: доакъар Iалашдеча, кормоцехаш хьалъеча, хий Iалашде объекташ хьалъеча деш дола балхаш сихдара ма-хулла дукха новкъостал де. Цу гIулакха хьувкъам чуэцаш къахьегача горожанашта юкъе церра йоаржае еза социалистически ях.

Т. ПОЗДНЫШЕВА,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

ДоттагIий

Хьуи хIамаш еча Ермоловски комбинате балха воагIаш цхьаккха а говзал йолаш вацар Аздамиров Хьайбулла. Оператора говзал езаелар цунна. Шийна бе аьнна тIабилла моллагIа болх бизза кхоачашбеш волча Хьайбуллай доттагIал тоссаделар операторца Грицаенко Николайца. Оператор хила ший чIоагIа безам хиларах лаьца ший доттагIаца дагаваьлар Хьайбулла.

Николаяс из гIулакх мога а даь оператора говзал Хьайбуллайна Iомаелга шийна тIайицар. Техникуме деша вагIача хана ший хинна учебникаш, конспекташ елар Николаяс ший ученика. Теори Iомаярал совгIа, практика а Iомайир.

ХIамах дика кхеташ волча Хьайбуллас чехка Iомадора шийна хьехаш дар. Дукха ха ялалехьа Николайна дика гIонча хилар нохчий зIамигача сагах.

— Вай цехера клейсмесительни машинашта оператор эш — ший гIончаца дагаваьлар Николай, — со цига вахача а хьо са когаметта операторалла вахача а бакъахьа хет сона. Хьо лоархIавергва аьнна а хет сона. Ца хоаш дар аз дIахьехаргда, новкъостал дергда.

Оператора балха тIа а шийгара масал гойташ белгалваьлар Аздамиров. - КIоаргга караерзайир езаенна говзал. ХIанз Хьайбуллай ший а ба ученикаш. Оператора балха тIа дIатIаваха дукха ха ялалехьа цо шийна гIончала Iомавир Амаев Абу. Укх предприяте дIанийцар Аздамиров КПСС мугIарашка. Кхы а совбаьлар бехктокхам.

ДСП цехерча производства технологи къаьстта чоалхане я. Цига нийсденна кхоачамбоацар дIадаккхара говзал йола наладчик эш. Иштта вола наладчик дIа а ваха каст-каста сецар производство, арахеца продукци а хьалха санна дика хилацар. Цу гIулакха сагота яо цеха ерригa коллектив.

Ший лоIамагIа наладчика балха вахар Грицаенко. Николай хиннача йIайхача пресса тIа оттавир Аздамиров Хьайбулла. Цул тIехьагIа дикка ха дIаяхай. ХIанз Хьайбулла 6-ча разряда оператор ва. Ше болх беча йIайхача пресса оператора говзал Iомаяьй цо Магомадов Лечана, Махмудов Мусайна, Атаев Увайса, иштта кхы дуккхачарна а. Цо тайп-тайпара говзал Iомаяьй ткъаьнцел совгIача кагирхочоа. Хьайбуллас кийчваь хIара оператор хьаьналя къахьегаш, балха тIа масал гойташ вя. ХIаьта, Аздамирова ше эшаш моттиг хилча моллагIа а говзал йола болх бу.

Балха дикал а цун овсарле а мелла лаккхъяларах дог Iабаш воацача коммуниста, цехкома а парткома а член ше хиларах тарра, болхлошта юкъе дукха кхетам балара болх дIахьу. Иштта дизза кхоачашду по юртсовета депутата декхараш а.

Къахьегамга хьежжа ду сий. Х. Аздамирова къахьегам белгалбаьккхаб Къахьегама Цlеча Байракха орденца. Ленински юбилейни медалаца, «ИйслагIча пятилетка ударник» яха значок еннай. Цун портрет комбината а районни а Сийлен доска тIа хьалтеха доал.

Я. ЦУЕВ.

СУРТА ТIА: Х. Аздамиров.
Автора сурт.

МЕЛИОРАТОРАШ БОЛХ БЕШ БА

Новгородски мелиоратораша укх шера докъа а даь эксплуатаце дIаденна 300 гектар лаьтташта гарантийни паспорташ дIеденнад. Пятилетка чакхйоалача шера докъале лерхI деррига 12 эзар гектар гаргга лаьтта — из соахкарчул 30 процент дукхагIа да.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи «РСФСР Iаьржа доацача даьттай зона юрта боахам дIахо дегIабоалабара де дезарех» болча соцамга хьежжа иттлагIча пятилетке областе чакхдаха лерхIача мелиоративни балхий боарам 2,5-за дукхагIа хургба.

СУРТА ТIА: Шимски района «Ленина васкеташ» яхача колхоза кхей тIара мелиоративни балхаш.

А. ОВЧИННИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

МИШТА КХОАЧАШДУ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

ДЕКХАРЕХ ДИКА ЛОАРХIАБУ

Iуйрайна божа бийттачул тIехьагIа ферма цIеча уголоке гулбеннача хьайбаш леладераш та вай мехка, хIаьта дунен тIа дIадахача кIирагIа хиннача, къаьстта теркам тIаэцача, кердача гIулакхех политинформаци еш вар Гудермесски района «Кавказ» колхоза зоотехник Разиханов Яхьья. Теркам тIабахийта ладувгIар наха Яхьяс деча хоамашка.

Политинформаци чакхъяьлча Разиханов Яхьья, хIаьта колхоза ветеринарни лор Юсупов Аддан а волаш колхоза хьайбаш леладерий балхах къамаьл хилар тха.

— Мишта шун гIулакхаш? Мел дика чакхдаьккхар оаш ах шу?— аьнна хетт аз Яхьяга.

— ГIулакхаш во дац, — жоп делар зоотехника. Соаха укх хана йоаккхаш хиннача 500—600 грамм дукхагIа я хIанз хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура. Цу гIулакхо торо хилийтар паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара ах шера халкъбоахама план дикка тIеххоачашъе. Иштта, шура ялх бетта планагIа паччахьалкхенга 290 тонн йохка езаш хиннача 348 тонн ехкар, хIаьта дулх план 50 тонн йолаш 51 тонн дехкар.

Яхьяс дувцачоа тешал ду цIеча уголоке хьалтеха йоахкача графикаша, стендаша.

Уллув хьалтеха ши график йоал. Царех цаI соахка хIара дийнахьа, бетта йоаккха шура дIаязъеш хиннар я, хIаьта шоллагIъяр — укх шера хIара дийнахьа, бетта йоаккхар дIаязъеш. Масала, июнь бутт. ДIадахача шера цу бетта ферме яьккха хиначул йиъ тонн совгIа шура яьккхай ферме. Цу цифраша хьахьокх ферма коллектива къахьегама овсарле дикка лакхъеннилга.

Колхоза хьайбаш леладераша ийслагIча пятилетке мишта къахьег хьахьокха стенд я укхаза. Цу тIа хьежача гуш да ферме хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура шерагара шерага алсамйоалилга. Иштта, нагахьа санна 1971 шера хIара кхоабача Iаттагара 2053 килограмм шура яьккха хиннале, ийслагIча пятилетка дIадахача диълагIча шера хIара кхоабача Iаттагара 2435 килограмм яьккхар. Барайтта тонн планал совгIа а йолаш 518 тонн шура ехкар паччахьалкхенга.

Укх шера ялх бетта итогех доаркашта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг «Знак Почета» орден леладеча Эдилгириева Барета яьккхаб. Цун сийна ферма коа Ше байракх айяьй. Яхье шоллагIеи кхоалагIеи моттигаш Ильясова Сапета, Мальцагова АсраIа яьккхар. ХIаьта Барета опыт юкъаш лаьрххIа плакат арахийнад. Цул совгIа, шоай балха нормаш тIеххоачаш а еш яхье хьалхара моттигаш яхарах ахчан совгIаташ а дир цу доакашта.

Доахан лeладеча бежа Iуштa юкъе яхье хьалхе Каталов Залке, Магомадов Вахас яьккхар, хIаьта дулха кхоаба хьайбаш леладеча бежа Iушта юкъе яьржача яхье — Абакаров Яхьяс, Алисултанов Мохьмада.

Доаркашта санна царна а ахчан совгIаташ дир.

Халданза йоакхо ю колхозе йоаккхача продукцега дIадодар ма-могга лохдара.

Цхьадолча боахамашка, масала, йол, ча Iалаш а дийя хьайбаш латтачара гаьна кхашка дIаоттаду. Цул тIехьагIа, гурахьа, Iай, бIаьстан юкъе из фермашка хьатIакхухьаш дIа-хьа трактораш лехк. Цунга хьежжа лакхлу хьайбай продукцега дIалодар а. «Кавказ» колхозе из кхоачамбоацар нийслац. Деррига доакъар ферма коа хьа а дай дIаоттаду. Чах, аьлах кепаш ю. Цох дикка пайда а боал. Иштта, 1973 шерашца нийслича соахка цхьа центнер шура яккхарга 1 сом и 5 кепиги кIезигагIа ахча дIадахар.

Доакъар Iалашдара йоагIа йоакхо ю колхозе укх шера а. Хила езачул йоачанаш кIезагIа хилар бахьан долаш лоха я баьций а гурахьа ялата йийнача культурай а баьцовгIаш. Цудухьа чана, аьла цхьа килограмм йойтац пресс-подборщикашца кеп ца тохаш, Iалашдаь деррига доакъар ферма коа дIаоттадаьд.

— Кхоачашъюлургйий шура укх шера доакъар Iалашдара план? — хетт аз.

— Долаш дар дийцача, Iаламо даь зе лаьрхIача йол Iалашъяра план кхоачашъе карагIдаргдац. Цхьабакъда, дIадахача шера Iалашъяьчох, кхом бар бахьан долаш, бIаьстенна гаргга йол йисай. Укх шера Iалашъергъяр а йисар а вIашагIтехача из тоъамболаш хургья хьайбаш меца ца дутеш Iанагара даха. ХIаьта силоси чаи Iалашдара план кхоачашъе торо я тха. Цу торонах бизза пайда эца хьожарг а да, — йоах Разиханов Яхьяс.

Доахан латтача помещенешка хилар тхо. Цlенеи лостам болаши я хьайбаш чулатта помещенеш. Болх беш я доакъар дулла, кхо, нувхаш арайоаха транспортераш. Цlена биллан мозаш бIехбергбоаш хи кисий тIадиллан латт бож беттача хана пайда эцаш бола беррига гIирс.

— Хьайбай помещенешта механизаци яь хилар, доакъар тоъамболаш Iалашдаь хилар толам баккхара кхоачамболаш дац, пагахьа санна нах шоаш хьадечох дог лазаш ца хилча. Цудухьа наьха балхашера безам совбаккхара, цар политически кхетам лакхбара къаьстта теркам тIабохийт колхоза а ферма а кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. Яхье хьалхле лелаеш шоай декхараш къаьстта дика кхоачашдеш бола нах морально а материально а белгалбоах. Балха тIера а ваьнна мара Iалашде йиш йоацачунца, цIагIа эшачунца Iалашву ферме къахьега хIара саг. Иштта лахча, кIор, доакъар, кхыдар лу, — йоах коммуниста Юсупов Аддана. — ХIаьта шоаех еча йоакхонга хьежжа къа а хьег ферма хIара болхлочо. Цхьа доярка яц тха боахама шура яккхара ах шера план кхоачаш ца еш.

Укх шера план 2100 килограмм йолаш хIара кхоабача Iаттагара 2200 килограмм шура а яьккха из паччахьалкхенга 580 тонн йохка социалистически декхар тIайицад ферма коллективо, планагIа 510 тонн мара йохка ца езача. ХIаьта шура йохкара ийслагIча пятилетка план август бутт чакхбоалаш кхоачашъе лаьрхIад.

— Шоаш денна дош колхоза хьайбаш леладераша кхоачашдергхиларах шеко яц са, — йоах Разиханов Яхьяс. — ХIана аьлча, дика кхетаду цар шоашта хьалхашка латта декхараш тIеххоачашдар КПСС XXV съезда мел дика совгIат хургда. Цудухьа лакха я цар къахьегама овсарле. Цунна тешал ду ах шера баьча балха итогаша а.

М. ХАМАТХАНОВ.

Укх деношка Дагестански НИВИ, Нохч - ГIалгIайчен НИВС болхлой совещани-семинар халар г. Грозне. Цига дакъа лоацаш хилар районий, совхозий, колхозий керттера ветеринарни лораш, ветеринарни районни лабораторей директораш, госплемобъединеней зоотехникаш, кхыбола юрта боахама специалисташ.

СПЕЦИАЛИСТИЙ КЪАМАЬЛ

Совещани хьайийллар Нохч-ГIалгIай НИВС директора, ветеринарни Iилмай кандидата А. Н. Мочаловске.

Дагестански Iилма - тохкаме ветеринарни института профессора, ветеринарни Iилмай доктора А. А. Аливердиева дийцар шин республике бруцеллез даржарах долча хьалех, из лазар боахамашкара дIадаккхара наькъаш а кхоачашдализа дарглоаца гIулакхаш а белгалдир.

Дагестански НИВИ бруцеллеза отдела заведующе, ветеринарни Iилмай кандидата О. Ю. Юсупова совещане дакъа лоацарашта дийцар къоначa хьайбашта долча бруцеллеза духьала къовсам лоаттабеш шоаш пайда ийбеча РЕВ-1 яхача вакцинах боалача пайдах, из боахамашка лелаеш хиларах.

Дагестане 162 пункте къоначa хьайбашта хинна бруцеллез лоацача хана цIендаь дIадаьккхал.

Штамп № 82 яха вакцина кхы а тахка езилга а боахамашка юкъе кхувла езилга а белгалдаьккхар Нохч - ГIалгIай НИВС эпизоотологеи микробиологеи отдела заведующе Г. Г. Черемисина.

Прешешка къамаьлаш дир ветеринарни специалисташа И. В. Бисерова, А. И. Рыцева (Шелковской район), О. Н. Янднева (Малгобекски район), Г. М. Резника (Сунженски район), Ф. Я. Затона (госплемобъединени).

Совещани чакхйовлаш къамаьл дир Нохч - ГIалгIай республика юрта боахама министра заместитела Г. А. Петросова, ветотдела начальника Н. В. Пасечне.

Б. ДИКАЕВ.

ВЕНГРИЙ ХЬАЛХАГIА ХИННА ДАЬХЕ МИЧАЙ?

Венграш IX бIаьшере чакхйоалаш СССР хIанзарча территоре тIара Дуная йисте баха дIабахалга йоазонашкара Iилмахошта дика хоуш да. ХIаьта бокъонца цу территоре малагIча моттигашка даьхад венгерски тукхамаш, малагIча краяшкара лохаргья цар лераш? Цу хаттара хаьлла луш жоп дацар. Из проблема тайп-тайпарча белгалонашкара къоастае гIерташ хиннача историкаша, археологаша, палеолингвисташа цхьа Лохера Волга дувцар, цхьа Къилбаседа Кавказа аренаш, цкъа Волганер Доцан юкъера моттиг, цкъа Башкири ювцар. Бакъда, юхедиса хIанз долаш да 1235 шера дай баьхача лаьтта цига юхебисача вежарашка — язычникашка керста ды тIаэцийтар духьа ваха хиннача цхьан миссионера — венгерски монаха Юлиана даь йоазош. Цунна уж корабаьб Итиль яхача хина йистера — ширача замалахь ишта оалаш хиннад Волгах. Цхьабакъда ишта Белая, Кама, Дон яха хиш а дийцад.

Шеко йолаш дола гIулакх къоастадулалинзар дог тешаш корайьча археологически хIамашта. IX бIаьшере чакхйовлаш венграша Дунае енача культура памятникаш хьаделлара мара.

VIII-IX бIаьшерений ханара ловзIаме открытеш яьй укх тIеххьарча итт шера Татарски АССР территоре тIа. Юкхьана Iилмахошка цар йиш хилийтар ширача замалахьара волжски булгараш венгрий даьшца айхха гIулакхаш леладь хилар тарде. Бакъда, «цIена венгерски» памятникаш хIаьта а корадоагIаш хиннадац. Цхьа бакъда догдоахийла йоаьыц археологаша.

Хийттар дукха ха ялалекьа бекх хилар. В. И. Ульянова — Ленина цIерагIча Казански пачхьалкхен университета а СССР Iилмай Академе республикански филиала Г. Ибрагимова цIерагIча метта, литература, исторе Института а цхьа хиннача экспедице Большие Тиганы яхача юрта йистера ширача кашмашкара 30 совгIа каш хьадаьстад. Кораьча Iалаьмате дукхача хIамех Iилмахошта дукха хIамаш тайнад ширача замалахьа цигарча моттигашка баьхача наьха вахара образах, дын, кхетамах, культурах, бытах. Массайолча белгалонашка хьежача цхьан моттигера кхыча моттиге баха ухаш, баьнна лелаш нах хинаб уж. Гуваш хьаохкача хана царна кIалхара кораяьй говрий тIеххаш, танакхаш, голамаш, дирсташ, литаш, цIагIа лелаю тайп-тайпара хIамаш, куцала дегIаца лелаю хIамаш. МаIа нах боаххача кашамашка даьлад аьшка товрашь. Iадсаькхашта юхье доаккаду гебогIаш, тIаьскаш, гIагIаш, дошлой массазара геаз. КIадахи цIекехи даьча барзкъашта тIагIолла фаьлгашца дувцача хьайбай — ткъамашта ухача цхьаний, говрий, сармакий сурташ тIалатта гобаьккха ега овтхалаш йоахка эьса тIеххараш хьерчадаьд баьнна лелараша. Кхалнаьха лахьташкара куцала леляь дукха хIамаш кораяьй — башха - хоза подвескаш керта чоажашка йоаккаяьи керта кIажарех йийхкан гизгаш, бронзах яь гизгаш, керта тIа тохкаеча хIамаех доахкадаь дото маьхий. Кораяь хIамаш а хIаьта иштта саг дIаволлара хьисапа белгалагIа йола башхалонаш а Дунае ширача замалахьа баьхача венгрий кашаш хьадаьстача кораяь материалаш а вIаши нийсйича, уж вIаши геттара гарга хилар гучадаьннад казански археологашта.

Экспедице материалаш хIанз Казански университета археологе кабинета заведующе Халикова Еленай кулгалца къестаеш я. Даьча тохкамех хьахиннараш Будапеште хургйолча финно - угровеций Дунен халкъашта юкъерча конгресса Халикова Еленас кийчбеча Iилман хоама тIа хургда. Кердача сведенеша, шеко йоацаш, Iилмахой теркам тIаозоргба.

Татаре историкашеи археологашеи дукха ха хьалхагIа деяз айхха цхьана гIулакхаш леладу Венгерски Халкъа Республикерча коллегашца. Укх тIеххьарча шерашка Волгана йисте баха хинаб Венгерски Iилмай академе археологе Институтера, Будапешта Къаман музеера, Сегедски университетера кхычахьара болхлой. Доккхийча Тигански кашмаша археологашка йиш хилийтай дIахо планагIех лаьрххIан цхьан хана Поволжье даьха шира халкъаш даха хувшадара проблема Iомае.

Зуфар БАШИРОВ,
(АПН).

Хьалхара «Жаворонкаш»

«Витурелис» (Литовски меттаюра эрсий метта даьккхача «жаворонок» ахилга да из) яха керда велосипед кІаьнкаш а йоІигаш а лела йиш йолаш я. Из универсальни модель кийчъяьй Шауляйскерча «Вайрос» яхача заводе. Цун продукци йовзаш я 70 совгІа долча мехкашка.

Керда модель лоархІам болдаш эргаІа я цул хьалха арахийцарел: конструкторашна рама форма хийцай, чархаш зІамигъяьй, конаш кердача вариантех де лаьрхІад.

«Жаворонкий» хьалхара партия — 1,5 эзар — арахийцай.

СУРТА ТІА: кхелетача кагийча наха лаьрхІа «Витурелис» яха велосипедаш. Уж лехкаш аттеи тІавагІаш паргІатеи я.

М. БАРАНАУСКАСА сурт. АПН.

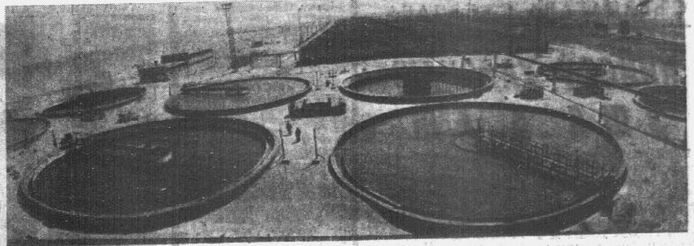

ЮНКОРИЙ ШКОЛА

1974 шера кхьа а йиъла Назрановски района «Ленина никъ» газета редакце болх беш ю хьогболча журналистий школа. ДукхагІберш школашкара дешархой а болаш 10 саг вар укхаза дешаш. Даим чулоацам болаш газета материалаш язъе Іомаделар цхо. Къаьстта дика дешаш ю Дошлакъий - Юртарча школа 9 классера дешархо Хамхоева Роза.

Мел дешаш хийна даьлар тхо. Экзаменаш дика дІаелар Тумгоев Мурада, Арапиева Пердоса, кхыбараша. Укх дешакха лоана дугга корреспондента удостоверенеш. ХІаьта цунах кхоачамбаь ца Іеш дІахо а журналистикалла деша лаьрхІад оаха.

С. ЭСМУРЗИЕВА,
Наьсар - Кертерча лорий участка медицински сестра.

Каспе хиш лораду

СУМГАИТА. Азербайджана йоккхача индустриальни центра, гаьна йоацаш хьалъяьянняй хий цІендеш йола керда установкаш. Ерригача сооруженей комплексагІа дени-буси чакхдоаккх укхаза 182 эзар кубически метрга кхоачаш хий.

ДукхагІа дола меккдаьтта Каспийски фордачура доаккхача Азербайджане дукха эффективни балхаш ду Каспе хиш бІех ца дайта гІертаьш. Баку я «Союзводоканалпроект» яхача хий цІендеча сооруженей типови проекташ кийчъеш йолча Ерригсоюзана объединене отдел. ХІана цхьаккха керда промышленни предприяти болх бе йолаялийтац республике, нагахьа санна Іоухаш дола хиш цІендеш йола специальни установка цун еце.

СУРТА ТІА: Каспийски форда йисте хьалъяьча «сумгаитски фильтрай» комплекс. Цо дІалоац 40 гектар гаргга йола моттиг.

В. КАЛИНИНА сурт. АПН.

КУЛЬТУРНИ БОЛХЛОЙ — КОЛХОЗХОЙ БОЛЧА

Дукха ха йоаццаш Ножай-Юрта районерча А. Шерипова цІерагІча колхозе тхьамка кхедений ди дездир.

Колхоза председатела Эльсункаев Вахас гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир пятилетка тІеххьарча шера колхозашта хьалхашка латтача декхарех, парте XXV съезда мадоаггІара накъадахара де дезарех.

Тхьамка кхедерашта культурни сакъерлам бе баьхкабар Зондакъара, Галай-ТІера, Зандак-Юртара культура болхлой. Доккха концерт оттадир самодеятельни артисташа колхозхошта.

Района культура отдело (заведующи Ясаков Наса) вІаштІехьъяьккхай юота боахама къахьегамхошта культурни салаІийтара йола автоклуб. Цо дукххача боахамашка концерташ тед.

А. САДАЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СССР — ШВЕЦИ: ДОХКАР-ЭЦАР ТІА-ТІА ДУКХАГІА ХУЛ

ЙІаьххача хана цхьана леладу экономически, промышленни, Іилма-технически гІулакхаш дегІадоаладара Программана Советски Союзаи Швецеиен юкъе дукха ха йоацаш кулгаш яздаьд Москве. Из 10 шера лаьрхІаи белггала аьлча, промышленни кхыйолеи объекташ хьалъяра проекташ оттаечеи хьалъечеи йолаш йолча предприятешта модернизаци еча а уж шеръеча а цхьана дакъа лоацилга, энергетика, машиностроене, Іаьржачеи сийрда бесаш долчеи металлурге, пайдане оахкалаш доакхача промышленноста, кемаш дара, гІирсаш хьалдара, хьу лелаяра, гонахьара Іалам лорадара даькъе а дукххача кхыча доакъошка а кортта бола контакташ лелаелга а оттадеши я.

Советско-шведски торгово-экономически юкъмоттига хІанзара хьал тайп - тайпара социальни экономически строяш йолча паччахьалкхенаша цхьана леладеча гІулакхий принципаш практике толаме кхоачашъяра масал санна лоархІ укхаза. Цу юкъмоттига истори гаьнна хьалхагІа денз хьалоагІаш да. Швеце Малхбузен Европе эггара хьалхарчарца торгови контакташ оттаяьй Советски Россеца, хІаьта тІехьагІо СССР-ца торгови соглашени йир. Соахка бІаьсти шинна а мехка белгалдаьккхар цун 50 шу дизар.

Цу ах бІаь шера урхаленаш а мухаленаш а хиннай советско-шведски экономически гІулакхашка. Урхаленаш хиннай фашистски Германе - СССР-а духьала тІом хьоабар, цул тІехьагІа империалистически гІозараша «шийла тІом» болабар бахьан долаш. 60-ча шерашкеи дІахо йодача ханеи дикка тоаенний Советски Союзаи Швецеиеи юкъера торговли. ДукхагІа хиннай целлюлозно-кьаьхата, хьун, хьу чакхйоахача, кхачан, гІишлошъяра, электротехнически, металлургически промышленноста лаьрхІа СССР-а кхухьийта оборудовани.

Укх тІеххьарча шерашка СССР-а доккхий заказаш кхоачашдаьд Швеце. «КМВ» яхача фирмо къаьстта оборудовани кхухьийт Усть-Илимски хьун промышленни комплексана, «Альфа-Лаваль» яхача концерно — сгущенни шура еча йиъ завода технически кийчо ю, «Сведа» яхача компане кассови аппараташ хьаяра комплексни установкаш кхухьийт.

ТІа-тІа йоккхагІа хул советско - шведски товарооборот. Алхха укх тІеххьарча пхе шера (1970—1974 шерашка) 1,8-зза йоккхагІа а хинна соахка 436 миллион сомага дІакхаьчар из. Цу цхьан хана белгалдаьккха лоагІа Швецена кхухьийта станокаш, автомобилаш, шлаковозаш, кхыйола машинаши оборудованни дукхагІа хинна хилар. Шерра йовзаш йолча «СКФ». «Норрботтенс» яхача шведски фирмаша Советски Союзера ийнай тайп-тайпара комплектни установкаш, машиннаькъа оборудовани, электропередачай высоковольтни линеештеи электростанцеештеи энергоустановкаши узлаши лоаттаергйолча соглашенепа кулгаш яздаьд. Шведски рынке чІоаггІа хоатташ я «ВАЗ»-а марках йола автомобилаш. Конкуренци геттара йоккха йоллашехьа а, уж хадданза тІа-тІа дукхагІа йохк.

Моттигерча обозревателаша, советско - шведски экономически гІулакхий хьал а уж дегІаахар а шоаш хьахьоккхаш, белгалдоакх, СССР заказаша укхазарча предприятешта бе шортта болх хулийташ хилар. Швеце промышленноста министра Р. Юхансона, Упсале Социал - демократически парте областной конференце шее къамаьл деш, белгалдаьккхар: «Малхбоалехьарча Европаца торговли толаме дегІаух, пудухьа чІоагІа лоархІаме да Малхбузехьарча Европа мехкашка хулаш дола конъюнктурни хувцамаш ца хулча цун экономикаца йІаьххача хана планировани а еш вай промышленность таръялар» Р. Юхансона белгалдаьккхар Советски Союзаца торговли дІахо шеръяр къаьстта боккхача лоархІаме хилар.

Швеце дика кхетаду, шинна а мехка юкъера политически гІулакхаш лерттІа лелаш ца хилча СССР-ара экономически гІулакхаш толаме дегІаукхувла йиш хург ца хилар. Шеррача шведски прогрессивни общественносто, доале латтараша европейски мехкашта юкъе цхьана леладеча машарча, дикача лоалахой, вІашин гІойле йолча гІулакхий шиий тайпара «модель» лоархІ Советски Союзаи Швецеиеи юкъерча торгово - экономически гІулакхех.

Н. НЕЙЛАНД,
АПН соб. корр.

Стокгольм.

Германски Демократически Республикера хоамаш

СЪЕЗДА ХЬАЛХАРА ЯХЬ ДІАЙОЛАЯЬЙ

Берлин. (АПН корр). 1976 шера мае хургйолча СЕПГ IX съезда сийна «социалистически яхь яржаш латт Германски Демократически Республике. Из дІайолаяьй Мансфельдерча Вильгельм Пика цІерагІча горнорудни комбината коллективо. Горнякашеи металлургашеи лаьрхІад укх шера планал совгІа 1400 тонн цІаст даккхеи 700 эзар балха сахьат кходен. Мансфельдерча болхлой гІулакх хьаллаьцад дукххача предприятей коллективаша а.

Промышленни продукци арахецара даькъе Советски Союз дІаяьлча Социалистически содружествана юкъе шоллагІа моттиг дІалоац ГДР.

ЛАКХЕРЧА ШКОЛЕХ ЙОККХАГІЪЯР

Берлин. (АПН корр.) Берлин, Унтер - ден - Линден, Гумбольдта цІерагІа университет... Из адрес ГДР дика довзаш да. Мехка йоккхагІа ярей йолча лакхерча дешара заведене 26 факультете дешаш 13 эзар совгІа студент ва. Дукха бараш укхаза баьхкаб дунен тайп - тайпарча мехкашкара.

Берлински университета истори сийлахь - вокхача шин революционера цІерашца дувзаденна да. Кертерча аудиторе чувоаллача оттаяь латт 1836 шера денз 1841 шераалца укхаза дешаш хиннача Карл Маркса бюст. Унтер-ден-Линдена тІехьашкаьарча оагІон тІа доаллача мемориальни угго дагадоахийт 1895 шера укхаза хиннача королевски библиотека залашка болх беш В. И. Ленин хинналга.

3500 КЕМАХ ЛАТТА ФЛОТИЛИ

Берлин. (АПН корр.). 60 эзар гаргга нах ба ГДР кемаш деча промышленносте болх беш. Штральзундеи Варнемюндеи хьадаь пассажирски, мухь дІа-юха кхухьа, промысловни кемаш дел фордаш тІеи океанаш тІеи тайп-тайпарча паччахьалкхений байракхаш тІа а ягІаш. Бакъда кеттера заказчик — Советски Союз я.

Халкъа Іаьдал латтача шерашка ГДР корабелаша хьадаьд 3,5 эзар кема. еррига водоизмещени 4,6 миллион тонн йолаш.

«ХАНАЛ ТІЕХ БОЛХ БУ ЗАПЧАСТАШ»

Берлин. (АПН корр.). ХІанз ГДР пхиъи ахи миллион гаргга автомобиль я. 1980 шерага уж шозза дукхагІа хилийта лерхІ. Шеръеш я Эйзенахера, Цвиккаура, Людвихсфельдера заводаш. Цул совгІа дукхагІа хулаш йоагІа Советски Союзера, Чехословакера, Польшера, кхыча мехкашкара импорт. Иззала дукха автомобилаш лелаш хилийта новкъостал ду гІулакх дени запасной оатхалашта... «регенераци» еш йолча станцей сето. Оттаьча хана болх бау ялча цаоех дукхагІа ираш 250 специализированни мастерскеца кхоач, хІаьта цул тІехьагІа «ханал тІех болх бе а» йолалу.

САЙГОН. Къулбехьен Вьетнам мукъаяьккхара Къаман фронта дошо садкъа боалла цІе - сигала беса сийна байракхаш ягІа мукъабаьккхача мехка столица тІа.

ЦБ—АПН сурт.

«ХАЛА УРХЕ»

РЕЦЕНЗИ

Плиев Махьмад - СаІида «Хала урхе» яха роман сенах лаьца я. Автора вайна хьагойт лоамашхоштеи терски казакаштеи юкъера гІулакхаш, вайна гу романа персонажаш эбергал леладеш, паччахьа набахтешка, хьалхарча империалистически тІем тІа, революцена а граждански тІема а юкъе дакъа лоацаш.

Романо чулоац дукха хІамаш а, хиннараш а, иштта автора шийгара дагалийцараш а. Цу деронгача гІулакххашца иштта е вешта вувзаенна ва романа кертера турпал Арсамаков Махьмад. Да а нана а доацаш хьалкхийнав Махьмад, цун да вув къоалах вахача, нана маьре йода, из хьалкхеу эздийча, денал долча, хьаьналча даь-дас Дошлакъаси. хІаьта иштта шиъ веІий воІ боарам боацаш везаш йолча даь-нанас ПІаьтеи. Цар еннача дега йІовхалонах, деннача деналах, эзделах дІахо йодача хана вайна гу Махьмада дерригача вахаре кертера оамалаш хулаш.

Дукха бац романа тІа дакъа лоацараш. Царех цхьабараш роман чакхъялале къайлабоал, художественни литература моллагІча а произведене хулаш ма-хиллара, вожаш вайна гу роман чакхъяллалца бахаш. Къувсаш Бакъда уж бевригаш цхьатаора бац. Цхьабараш шоай социальни бокъо бахьан чІоагІа къовсам лоаттабеш ба, вокхарна дац харцонца тийшача балхаца шоашка кхаьча Іаьдала низ а рузкъа а дІахеца. Шаккха машар хургбоаца къовсам отт цу шин тайпарча наха юкъе.

Паччахьа Іаьдала чиновникаша, моттигерча хьалдараши духовенства шоай бе йоахкаю вахара урхаш, царна лац къахьегама адамаш шоай доала кІалхара далийта, цар хьакъах шоай рузкъа. боахамаш кхы а шерре гІерт уж Бакъда къахьегача адамий сатем кхоачбеннаб. Цудухьа цІиймергий доала кІалхара бовла гІерт уж, шоай паргІато, социальни бокъо бахьан къовсам лоаттабара наькъаш лех цар.

Геттара хььнала, цІена саг ва романа тІаьча кертерча турпалех вола Дошлакъа. Бакъда цо ший тайпара кхетаду саг хььнала хилар. тешаме я майра а хилар. Даьлах чІоагІа тешаш саг ва Дошлакъа. Цудухьа сага еррига дикках йола оамалаш динаца ювзаенна йолаш санна хет цунна. Из хургдал-кх по ший веІий воІ Махьмад хьужаре деша дІавалар а.

Юрта лоазоІаш а шийгара юртахошта дикка Іоткъам болаш а молла ва ТІахІир. Цо юрта хьужаре лелаю. Из ше вац бераашта хьехар мутаІалламаш ба. Цига вохийт Дошлакъас Махьмад а.

Дешара заведене хулаш болла цхьаккха лостам бац хьужаре. Наха телаш долча сагІех бахаш ба мутаІаламаш, тІаккха из сагІа деха шоаш а ца ухаш бераш ухийт цар, боккъо я бераашта етта, ца боагІа низ бе. Цу хоашонна духьал воал Махьмад. Юси. Къамбулат санна болча, мутаІаламий хоашо бахьан хьужарера дІаведа из. Автора хайнад хьужарешкаоча дешара реакционни чулоацам, белий деган дохадеш хилар гойта.

Романа хьалхарча оагІонашка автора къаьгта хьахьокх тайп-тайпарча къамех хиларах, е ду цаІ ца хиларах къахьегама адамашта юкъе гоамал йолаш ца хилар. социальни хьашташ цаІаш хилара уж кхотташ хилар. Из вайна гу лоамашхоштеи къаьнача казакаштеи юкъерча доттагІалла, вошалла, казака виІий воІа Мишайнеи Махьмадаи юкъе латташ хиннача романа тІа гойташ долча гІулакхех.

Бакъда массаза а дац дика лоаманхоштеи казакаштеи юкъера гІулакхаш. Довнаш латт царна юкъе. цхьан оагІоно ца боагІа низ бу шоллагІчунна. Цу тайпара сурт вайна гу юрта говрий лар яхьаш даьхкад шоаш аьнна казакий отряд еча. Автора хьахьокх отряда хьалха вайнна венача эсара Архип Григорьевича ювцаш яь хоарно хилар. ТІаккха фу ду юрта староста Элмарзаc, вайна вовзаш волча молла ТІахІира, хьажеро Інсас? Шоай юрташкахь боалийте уж, цар гадоаккхий-те цаь? Мичара. Шоай цІоха, шоай рузкъа меттахь хилча цхьаккха хІама башха тоацача цар хьаллоаш Архип Григорьевича саргІув, цо а санна юрташкара дІадех говраш дІатоххилга. Бакъда, къаьна Дошлакъа хоарцонна духьалвоал, — из хьаллоац юртахоша. Иштта дІаболалу Дошлакъий къовсам.

Тайп - тайпарча наькъашца бакъдолчунга кхача гІерт романа тІа бувца дика нах. Бакъда, автора хьахьокх бокъонца бола никь наІ мара ца хилар. Цудухьа вай теш Миший дась да верах казака Дмитреи казачка Масфайи новкъосталла Махьмада а Мишас а атамана беккхам беш. Вай бехке яц ший везачох яьккха, воккхача сагага маьре енна Мудайг ший везачох еттадуш, вай теш къопача Махьмадан Мадинайнеи юкъера безам шовдан хий санна цІена хиларах.

Дага а доацаш чувоалл ший гІулакха Вуро тІа ваха Дошлакъа. Цунга гІелал яхь еттаниз бу. ТІаккха из бахьан лийцабоаххараша бунт гІоттаю Из а да моллагІча къамах хиларах къахьегамхой хьашташ цаІаш хилар хьахьоккхаш дола сурт. Масала, купеца МаІасас ший къамах а цхьан дыпах а бар аьнна оазбезам ца беш Іехабу шийга хьажкІаш йоххаш бола гІалгІай. боарача маьхах царгара ийцача ялатах ше вІаьхий хила гІерт. ЦІена а чІоагІа а да Махьмада Федяна, Мусоста. Михаила, иштта кхычарна юкъера доттагІал. Уж цхьан къамах ба аьнна кхотаденна дац из. социальни хьашташ цаІаш хиларо. революционни кхетам лакха хиларо кхотадаь да. Бакъда царна вІалла тара бац паччахьа эсараш. Інса-хьажа. ТІахІир-молла. кхыбола хьалдараш.

Къилбаседа Кавказе граждански тІом болабелча Советски Іаьдалгахь. Орджоникидзегахь баьлар Махьмад а цунна уллув лаьттараш а. хІаьта вожаш къахьегама Іаьдала моастагІий хинна дІаьттар.

Майра а дог цІена а уйла йолаш зІамига саг ва Махьмад. Ший даь-даьна Дошлакъийна из лаьца волаш ца боагІа низ бар бахьан долаш жандармски эсар Архип Григорьевич вув цо. Бакъда цу гІулакхо бехке ву цхьаккха гунахь а бехк а боаца Мусост. Махьмада лац шийна хьалхара гунахь доацача сага бехк байта. Цудухьа Мусоста дош лувпача суда тІа а вена Архип Григорьевича дов даьр ше волга дІалувш цо. Судо набахта валла итт шу ха тох цунна. Хала а чоалхане а ба укхазара Махьмада дІахо бола никъ Набахтенаш, этапаш — дукха дова зІамигача сага. Бакъда цун массаза а доттагІий ба цунна бала бекъа. Ала мегаргда интернациональни доттагІалла низ Махьмада бокъонца набахта байлар аьнна. Набахта тослу цун эрсечунцара Федяпа доттагІал. Махьмад а Федя а тІем тІа нийслу. ТІема а паччахьана а духьал болча салтий. уйла кхетаю укхаза Махьмада, цо кхетаду тІом — социальни зулам хилар. Бакъда Кайзеровски эскаро моххдІалацара духьал ба эсий салтий цудухьа майра лет уж моастагІчунна духьал. Иштта шоашкара турпалал дІахьокх укхаза Федяс а Махьмада а Майрра моастагІчунна духьал латарах. йоккха тІема говзал шоашкара дІахьокхарах кхокха-кхокха Георгиевски жІаргу царна шиннена а.

Салташта юкъе кІаьд цо лууш болх беш бар большевикий агитатораш. цар салтий дІакхетабора латташ долча хІалах. уж тІабехар болхлошта духьал герз ца айдара. цар оагІув хьаллацара

ТІем тІа никъ беш Петрограде кхоач Махьмад. Цига Ленина соратник Серго Орджоникидзе гу цунна. къамаьл хул. ладугІ Ленина деча къамаьлага.

Граждански тІема толамга кхоачаду вай Плиев Махьмад-СаІида «Хала урхе» яхача романо.

Ала мегаргдац Плиев Махьмад-СаІида «Хала урхе» яхача романаца цхьаьшта кхоачамбоацараш дац аьнна. Бакъда ший идейни чулоацам кІоарга хилаоца, дикача художественни формаца язъь хилаоца цо гІалгІай художественни литература дикагІа йолча произведенешта юкъе цхьа моттиг дІалоац. Цудухьа вай цхьаккха Іеко яц «Хала урхе» цІи йолча романах дешарашта совгІат хинна хиларах.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 июль
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.15 — Босбола телевидени. Іуйранара гимнастика. 9.30 — Босбола телевидени. Кагирхой творчество. 10.00 — Босбола телевидени. «Вежарий КарамазовгІар» яха дукха серийн художественни фильм. Хьалхара сери. 11.30 — Босбола телевидени. Фильм-концерт. 12.00 — Орбита тІара кердадараш. 14.25 — Передачай программа. 14.30 — Босбола телевидени. «Лаьтта» яха Іилман-популярни фильм. 15.20 — «Москва а, москвичаш а». 15.50 — Тренев. «Любовь Яровая». 16.20 — Босбола телевидени. «Дунен тІара кагирхой». 16.50 — Босбола телевидени. Беракшта йола фильм. «Мал да улал» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 18.00 — Нохч - ГІалгІайчу гІолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.20 — Атеистически темаш «Дин зуламна». Нохч-ГІалгІай АССР юстице министра Албастова выступлени. (нохчий меттала). 18.30 — «Вахара хьал тоадара дешаш». Передача дІахьу Центральни телевидене политически обозревателa Вознесенске. 19.15 — Босбола телевидени. Концерт. 19.45 — Босбола телевидени. Центральни телевидене экрана тІа эггара хьалха «Вежарий КарамазовгІар» яха дукха серийн художественни фильм. ШоллагІа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Документальни экран». Передача дІахьу поэта Рождественске. 22.45 — СССР халкъий спартакиада. 23.00 — Орбита тІара кердадараш. ТІехьаьдаьча — передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «КъайлагІа лелаяр» яха фаьлг. 18.30 — Киножурнал. 18.40 — Республика хьалхашка гІолла яь рейд (нохчий меттала). 18.50 — ДІанхача замах юкъедисача вочча гІуллакхашца къовсам лоаттабе. «Лохехьа Іочубоалийкъ» яха документальни фильм (нохчий меттала). 19.00 — Мультфильмай сборник. 19.30 — Концерт.

25 июль
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.15 — Босбола телевидени. Іуйранара гимнастика. 9.30 — Босбола телевидени. «Говза кулгаш». 10.00 — Босбола телевидени. «Вежарий КарамазовгІар» яха дукха серийн художественни фильм. ШоллагІа сери. 11.15 — Босбола телевидени. «Огонек» яхача телестуде концерт. 12.00 — Орбита тІара кердадараш. 14.30 — Передачай программа. 14.35 — Городе Владивостоке хиннача телевизионни фильмай Ерригсоюзни смотре совгІат дена фильмаш. 15.15 — Босбола телевидени. «Догам». 15.45 — «Енисейски вІашагІкхетар». Красноярски крайхиннача советски литература денош хьакъехь. 16.20 — Берашта йола фильм. «Республика ШКИД» яха художественни фильм. 18.00 — «Закона тІа». Передача юкъе дакъа лоацаш ба Нохч-ГІалгІай АССР юстице министр Албастов, республика чухьарча гІулакхий министр Буз, республика прокурор Ростов. 18.20 — Киножурнал. 18.30 — «Аполлон» яха кема Іоросселах бола репортаж. (Записана). 18.45 — Босбола телевидени. Концерт. 19.00 — Босбола телевидени. «Саг. Лаьтта. Вселенни». Передача дІахьу Советски Союза шозза турпала, СССР летчико-космонавта Шаталове. 19.45 — Босбола телевидени. Центральни телевидене экрана тІа эггара хьалха «Вежарий КарамазовгІар» яха дукха серийн художественни фильм. 3-гІа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени «Лошо ноташ». Концерт. Германски Демократически Республикера передаче. 22.25 — Босбола телевидени. Концерт. Скотт. Америка ВІашагІкхийтта Штаташ. 22.45 — Говрий спортах йола дуненахалкъашта юкъера яхь. ТІехьаьдаьча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «ХІара сурта тІа малх ба». 18.30 — Нохч-ГІалгІайчу гІолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.50 — Хоамаш, реклама. 18.55 — Специалисташ хьехамаш. Хьайбаш дазарех лора мишта деогла. Ветеринарни Іилмай кандидата Динаева выступлени (нохчий меттала). 19.05 — Музыкальни пауза. 19.10 — Городо—юрта. «Ялат муьнар вай юкъара декхар да». 19.30 — «Сатене» яхача Червленски станицие культура ЦІен вокально - инструментальни ансамбла концерт.

РАДИО

24 июль

6.00 — Москва. 6.30 — «Довкъараш Іалашде» яха радиорейд (гІалгІай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республиканекеи газетий обзор. 8.25 — Нохч - гІалгІай симфоническеи ашараш (гІалгІай меттала). 9.00 — Интернациональни доттагІлен радиоклуб (нохчий меттала). 9.20 — Дерригача гІулакхашта гІо ду доттагІленоь яха беседа (гІалгІай меттала). 9.35 — Ашараш. 9.45 — «Яхьо толамаш дебаду» яха корреспонденции (гІалгІай меттала). 16.00 — Къона тІехье (нохчий меттала). 16.15 — Экономически занай болхлой факультет. «Продукце дикал лаккъина план оттаяр а из вІаштІехьдаккхар а» яха беседа (эрсий меттала). 16.30 — «Волгой вахар» яха радиоочерк (нохчий меттала). 16.50 — «ТІема-Форда Флота денча» яха передача (эрсий меттала). 18.00 — Кердахоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

25 июль

6.30 — Къахьегамхой истолаш тІа бьацадаараш хилийта (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Илланча доттагІала зарашта дола концерт (нохчий меттала). 9.00 — Кагирхой кхетамца кхеду «мастер» яха зарисовка (нохчий меттала). 9.15 — Концерт. 9.45 — ДоттагІий радаш (эрсий меттала). 16.00 — «Юртара коммунисташ болча» яха корреспонденции (нохчий меттала). 16.15 — «Агонек» яха радиожурнал (гІалгІай меттала). 16.35 — Гаджибеков. Мугамаш. Ашарора ашараш (эрсий меттала). 18.00 — Кердахоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Таьан республике гІолла хувцалуш моркаш а йолаш, йоачан а йоацаш. Малхбузехьара секунде 3—7 метр чІоагІа хьекхаш мух а болаш хила тарлу.

Фегара температура хила тарлу республике гІолла — 26—31 градуси город Грозне — 28—30 градуси.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехкто кхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30.

Газет арадувл шинарел, ареи, шоатеи денош.

Заказ № 5001.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект, 7/84. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.